

EESTI NOORUS

2

NARVA KALEVI MANUFAKTUUR

käib põhimõtte järel:

SUURIM VASTUPIDAVUS • KÕRGE ELEGANTS
KÕIGE ODAVAMAD HINNAD!

Valmistatakse kvaliteedilt võrdselt parimale välismaa kaubale:

Ülikonnariiet • Püksi- ja mantliriiet • Kleidi-, kostüümi- ja mantliriiet • Kõiki vormiriiete sorte • Öppurite riie jne.

Tarvitades välismaa kaupu voolab meie raha üle piiri, suureneb järjest töötute arv, jääb vaeseks maa ja rahvas.

**Seepärast ärge ostke välismaa saadusi, vaid ostke ainult kodu-
maa kaupu!**

Passiivne kaubabilanss on võrdne riigi hukatusele!

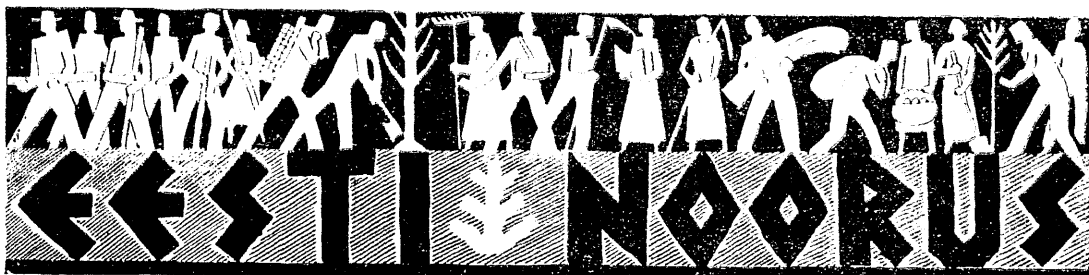
TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8

MASINALADU, AUTOMAAT TRÜKI-
MASINAD JA MOODSAD KIRJAD
GARANTEERIVAD HEA, KIIRE JA
MÕÕDUKATE HINDADEGA TÖÖ

TELEFON 445-25

TALLINNAS, 27. VEEBRUARIL 1937

9. AASTAKÄIK

Vabariigi aastapäevaks

Viimasel ajal sattusime tihti sõnumitele suurtest uputustest ja looduseõnnetustest laias maailmas.

Sääl, kus inimene sülisti koos loodusega, kus ta võitleb oma olemasolu ja tuleviku kindlustamise eest, lükkab tujuka looduse võimas ja isemeelne käsi tihti segi kõik arvestused. Ta pühib töövaeva, muudab olematuks saavutused ja viib teinekord elugi. Kuid uuel päeval, kui torm vaikinud, tuleb inimene jälle oma tööpaigale. Ning jälle pudeneb laubalt higi, jälle on käed töö juures, jälle ehitab inimene edasi — täis lootust ja usku oma töö tulemustesse ja paremasse tulevikku.

Ja just neis paikades — uputuspiirkondades, ohtlikkude tulemägede ligiduses, „Metsiku lääne“ lagendikkudel, Hollandi kaitsetammide taga, Jüütimaal tuisuliivaga võitlemistes — sääl ühes vaevadega ja lootuste nurjumisega kasvab just visa ja teojõuline inimene. Kasvab tõug, mis on väärne oma eluvõitlusele, mis raskustele ja ohtudele vastu seistes muutub ise tugevaks ja vastupidavaks kõigile elu tormidele ja vapustustele.

Kui heidame lühida pilgu tagasi teele, mida mööda oleme siin, Läänemere rannikul, ses tuuletõmbelises paigas, tulnud tänaseni, võime olla uhked.

Nendes oludes, millest oleme läbi tulnud tänaseni, on kasvanud meie inimese vastupidavus, töökus, sitkus ja läbi raskuste edasi rühkimise tung. Nendes võitlustes, olgu passivses vastupanus või aktiivses teos, mis meil on seljataga, on tugevnenud meie rahva sisemine jõud. Ja sellelt tugipinnalt minnakse täna edasi...

Kuid nagu need inimesed, kes pärale raskeid kannatamisi asuvad uuesti julgelt ja visalt oma elujärje juure ei unusta, et kellegil pole õnnega kindlat kaupa — nii on see Baltimaadega, nii on see ka Eestiga. Õnne sidemed on enamasti inimese oma sõlmida ja kindlustuse seks annab päämiselt oma võimelisus ja valmisolek kõigile ootamatustele ja häiretele, olgu need mis laadi tahes. Relv ja raamat — nii seati möödunud aastal loosung. Ja meie ei näe põhjust vahetada seda — sest eks edaspidigi ole meie teeks vaimne täius ja sisemine jõulisus, valmisolek kodupiiride kaitseks.

Oleme arvult väike üksus rahvaste mitmepalgelises peres. Ja päeval nagu Vabariigi aastapäev, on paras tõsta pilgud ühepäeva murede juurest, vaadata tagasi, kust meie tuleme ja ette, kuhu tahame minna. Ja kuidas, lõpuks, pääseme ülesseatud sihtide poole kiiremini ja kindlamini.

Siiamaani on tulnud. Kaugem tee jääb noorte käia, kaugemad koormad noorte kanda, võitlused hääoluks nende võidelda. Ja siin on hää teada seda, et kui meie ei saa suured olla rahvahulga, maa piiride ega loodusvarade poolest; siis, milles meie oleme olnud ja saame olla tugevad ja suured, see on meie sisemine väärtus, meie vaimse pinge jõud ja tööka iseloomu kohasus seks eluks, mis meile antud siin Läänemere rannikul. See on meie kaitsetamm. See on meie Maginot' liin. Ja selle kaugem kindlustamine ja edasi ehitamine kuulub noortele — meie rahva homsele päevale.

AUGUST MALK

Prohvetlikud pilgud tulevikku

Eesti ajalugu on täis sangarlugusid ja sangartegusid. Juba muistsel iseseisvusajal, kui rüütlid tulid vallutama Maarjamaad, olid eestlased sangarlikud sõjamehed. Kõigile on tuntud Sakalamaa vanema Lembitu lausunud sõnad: „Seni, kui veel põlvepikkune poisikenegi elus on, ei vannu meie alla!”

Ka hilisem aeg on täis sangartegusid. Seda on õhutanud eesti parimad pojad ja tütreid oma kõnedes, lauludes ja trükkisõnas. Ka viha hoos sakslaste vastu on lausunud nii mõnigi riiklikku iseseisvust väljendav lause juba siis, kui rahval polnud veel ettekujutustki isiklikust vabadusest, iseseisvusest. Need väljendused sisendasid rasket füüsilist tööd tegevasse rahvasse kindla veende meie riikliku iseseisvuse tekkimisse. Kui tuli haarata relvade järgi, siis tehti seda kindlas usus Eesti tulevikku. Teiseks põhjuseks oli suur viha sakste vastu.

Möödunud sajandi algul Eesti herrnhuutlikust liikumisest tekkinud erisuguste usuliste vaadetega inimesed, n. n. taevakäijad (die Himmelsgänger) ennustasid mingit usulist maaniat põdedes sageli sündmusi. Tähtsaimaks „prohvetiks” oli Kurmi Äädu Viljandimaalt, kes ennustas, et leib muutub saiaatoliseks, inimesed lendavad õhus, sõidavad vee all, inimese konte võib ihus näha (Röntgen) jne. Tähtsaimaks ennustuseks olnud, kui uskuda rahvaluulelisi ülestähendusi, Eesti riikliku iseseisvuse ettekuulutamine. Seda öelnud ta, nähes Kurmi peremehe mõisas veriseks peksetud selga.

Ikka ja uuesti korrati ärkamisajal Carl Robert Jakobsoni laulu:

„Ma Taara tammikutes
Veel kuulen kaugelt häält:
Kõik ennemuistsed tuuled
Veel pole kadund säält!”

Samuti tuleb tulevikuenustusena võtta Viljandi Põllumeeste Seltsi maja avamisel lausunud sõnu: „Need kivid kõnelevad kord tulevikus!” See on täitunud, paljud endised mõisalossid on kooli- ja rahvamajadeks.

Kuid tõelist riiklikku iseseisvust õhutavat luulet, nagu tekkis Poolas, kus lauldi: „Jeszcze Polska nie zginela!” — Veel pole kadund Poola — ei tekkinud meil. Teada on ainult üks iseseisvusemõtet õhutav luulevaene vemmalvärss J. V. Jannseni laulu

„Nüüd üles Vene alamad!” järgi, mis möödunud sajandi teisel poolel leiti A. Dido juurest läbiotsimisel. Selles laulus esinevad esmakordselt sõnad: Eesti Vabariik.

Iseseisvusemõtet on väljendanud ka Fr. R. Kreutzwald ja ta ülikoolisõber Nocks. Nad olid üheskoos lubanud pühendada end Eestile. Töötades olid nad nagu ühest suust hüüdnud: „Töötame seda siinsamas pühaliku vandega!”

Vaevalt olid lausunud viimased sõnad, kui sigis mõisaparki vaikus. Ööbik lakkas laksutamast, rohutirtsud siristamast ja tuuled vaikusid, sest oma elutöötust olid andmas kaks eesti poissi. Selles pühalikus vaikuses tõstsid eesti poisid käed taeva poole ja kinnitasid oma töötust hüüdega: „Vannume Eestile truudust elades ja surres!”

Kui olid need sõnad lausunud, elustus loodus. Tuhanded häälid täitsid suviöö: ööbikud alustasid laksutamist uue hooga, rohutirtsud siristamist uue jõuga — idas löi loitma koit ja kaugusse ilmusid õitsituled.

Selle suviöö mälestuseks võimegi Fr. R. Kreutzwaldi piltide alt lugeda kord lausunud sõnu: „Kaugelt näen kodu kasvama!” Eesti tulevikku ennustavad ka „Kalevipoja” viimased read, kus Fr. R. Kreutzwald kirjutab: „Küllap ükskord jõuab aega, kus kõik peerud kahel otsal lausa lõövad lõkendama! Lausa tuleleeki lõikab käe kaljukammitsasta: küll siis Kalev jõuab koju oma lastel' õnne tooma, Eesti põlve uueks looma!”

Täis optimismi on Schultz-Bertrami lausunud sõnad õpetatud Eesti Seltsis 1839. a., mil Schultz-Bertram saabus vaimustatuna Soomest, käes Kalevala väljaanne: „Andkem rahvale eepos ja historia, ning kõik on võidetud!”

Selgemalt kui ükski teine, avaldas tulevikuennustusi Juhan Liiv oma poliitilises luuletuses.

Algul oli mõelnud Juhan Liiv mingisugust autonoomiat või personaal-uniooni Venemaaga, kuid hiljem selgus talle täielikult riikliku iseseisvuse ideaal, ajal, mil ei võidud sellest undki näha. Oma poliitilises luuletuses, milliste avaldamise Vene valitsus ära keelas, lausub Liiv: „See rügement oli Eesti — oli Eestimaa rügement!” Samas kirjutab aga Liiv: „Ükskord — kui terve mõte — ükskord

on Eesti riik!" Venelaste pealetungide tagasilöömise kohta kirjutab ka Grenzstein

„Emajõgi, mine lahti
Neela jandajate jahti
Vii nad ära Vene randa
Kus neid võidaks mulda panda!"

Elavalt meeles on meie vanemal põlvel 1905. a. sündmused. Eks olnud sealgi oma kangelasmeelt. Paljud on lugenud A. Kalda novelli Bernhard Riivest, kellele anti valida vitsahoobid või mahalaskmine. Bernhard Riives valis viimase. Ta ütles: „Mind ei lööda, sest ma ei taha, et minu lapsed oleksid orjalapsed!" Bernhard Riives lasti küll maha, kuid ühtlasi lõi vankuma ka Vene valitsusaparaat.

Vändra metsadest võrsunud lauluneiu, Lydia Koidula ei ennustanud küll nii selgelt, kui seda tegi Liiv, kuid tema laulud aitasid omajagu kaasa vaba Eesti tekkimisele. Tema lauludes kajastub kurbus, mure, rõõm, suurim patriotism ja need laulud olid lohutuseks igale eestlasele. Ainult kord, laulus „Sind surmani" võime märgata midagi tulevikuenustusele vastavat, kus Lydia Koidula lausub:

„Küll tuleviku tunnid
meil toovad kinnitust.
Käi kindlalt! Nõua õigust!
Aeg annab arutust."

JURI
VILMS

Eesti iseseisvuse märter Juri Vilms, suurim poliitik pärast C. R. Jakobsoni on lausunud sõnad: „Ja kui langevad meie saadikud — nende mõtted ei lange mitte; mõtted elavad edasi ja neil on suur tulevik! Meie valime jälle uued mehed, valime niikaua, kuni mõte võidab!" Kusagil mujal lausus Juri Vilms: „Mõtet on võimatu väevõimuga surmata. Langeb üks tema kandjaist, astub teine asemele!"

Need sõnad täitusid. Ta pidi küll elu jätma Soomes Saksa okupatsioonivägede püssikuu- lide all, kuid tema asemele astusid uued mehed, ja mõte võitis!

Nende meeste sõnad, täis patriotismi, optimismi, sangarmeelt ja meelekindlust, olgu meile alatiseks eeskujuks!

Alustes, 8. II 1937.

JUHAN LIIV

Siin väsimatu olgu julgus,

Siin väsimatu olgu julgus, —
uus maa on raske harida:
vast kergem rahvast vabastada,
kui teda hoida vabana.

Ja nõnda terve elu läbi
ta kihlatud on temaga;
ja kaob ükskord kallis elu, —
ta teod jäävad elama!

*

Üks hommik tuleb.

Üks hommik tuleb, millal hunt ei kisu,
ei karu murra ega madu nõela,
vaid millal tõendatakse Eesti õigus
ja millal häbiasi pole Eesti au.

*

Andres ja Jaan

Meie väed olid tõmbunud tagasi traataia taha. Kestvate vihmade ja teede alatise kasutamise läbi oli liiklemine ka Irboska ja Ostrovi vahel raskendatud just jõuvankreile. Savimaa oli veest leotatuna ja imbutatuna libe, ja peaaegu kõikjal leidusid teil sügavad augud. Polnud siis mingi arusaamatu lugu see, kui saabus teade, et kahe liini vahel on vajunud kraavi soomusauto „Kalevipoeg”. Kas peab see jääma vaenlase kätte? Ta meeskond ja abilisi kaevikust oli asjata katsunud rasket autot tagasi teele saada. Vaenlase tule all.

Vahest suudab aidata veoauto jõud?

Andres, kes parajasti staabi ette sõitnud, käsutati „Kalevipojale” appi. Võtnud mõne mehe, tungraua ja laudu kaasa kihutaski Andres auklikku teed „Kalevipoja” päästetöödele nii, et muda lendas.

Oli õhtupoolik ja frondil parajasti vaikus. Sõideti traataia väravaist läbi ja algul näis kõik nii, nagu olnuks õieti rahupäevad või et, kui kuski sõda käimas, siis — kauget eemal.

Jõutud varsti ühele mäekingule, nähti selle teispoosel kallakul „Kalevipoega”, ots kraavis. Samas aga nägid veoautot ka vaenlased, kes asetseid kuski eemal metsas ja selle äärses külas. Otse „Kalevipoja” lähedal, mäe küljel ja orus all leidus ka küla, ja mõned naised vahtisid siit auto ümber rabelevate meeste poole. Nad kadusid aga varsti oma majadesse, kui hakkasid kuulduma paugud, alul harvad, siis küllaltki ägedalt pakilised: „Kalevipoeg” oli vaenlasele nähtav nagu peopesal ning kui ilmus selle juure veoauto, mõisteti kohe, et soomusautot viimase abil päästa tahetakse ning siia suunati püssituli. Sellele vastas „Kalevipoja” kuulipilduja praging. Selle poole tuli kuule kahest küljest. Neist ei hoolinud vähimatki paar auto taga seisvat sõdurit, kes külma rahuga pläru suitsetasid ning lähenevat veoautot ükskõiksel ilmel silmitsesid. Kui see juure sõitis, väljus „Kalevipoja” ülem soomusautost, ja mehed asusid kohe tööle. Võeti veoautolt laudad ning hakati neid rataste alla ja ette teele laduma. Abiks haaratud ka tungraud, Andres võttis soomusauto puhvrise.

„Nüüd mõlemad autod käiku!” käsutas ta otsustavalt.

„Pole võimalik”, seletas „Kalevipoja” juht oma avausest, „minu masin on rikes.”

„No-noh, kuidas siis nii äkki,” arvas Andres, „tuleks järele vaadata!”

Kuid auto lehadest esiootsaga kraavi poris, polnud võimalik minna „Kalevipoja” alla viga uurima.

„Kui minu masina juures katkeb,” mõtles Andres valjult, „siis on mõlemad venelasel pilhus.”

Ta oli uuesti veoauto rooli taha minemas, peatus aga ning tõmbas käega üle oma märja otsmiku ning — vilistades lendas sellest kuul mööda. Andres mõistis: poleks ta viivitanud, oleks kuul teda otse pähe tabanud. Vahepeal oli paugutamine harvenenud ja see oli juhuslikke tinatervitusi selle põnevuse sekka, millega vaenlaste leerist jälgiti rabelemist „Kalevipoja” ümber, mille kuulipilduja oli jälle vaikinud.

Hakkas tihedat vihma sadama. Ilm pimenes.

Seal avas venelane soomusauto pihta kahurtule. Nähtavasti kartis ta, et võib loodetava sõjasaagi kaotada, kui annab mahti päästetööde edenemisele. Esimene mürsk prahvatas küla ühte viljapuuaeda, kust õunapuud kisti üles, ja taeva alla lendas tihe oksade rahe. Ühele järgnes kohe teine kahuriläkitus ja siis ka kolmas ning vaheaegade järele ikka jälle kolm pommi. Kuid ilm üha pimenes ja vaenlase patarei vaikis. Võib-olla tähtis ta ka säästa küla hävimist, — kes teab. See eest jätkus aegajaline huupi püssilask küla taga töötavate eesti sõdurite pihta.

Vahepeal oli Andres mootori mürisema pannud ja see tõmmanud — „Kalevipoeg” oli kerkinud, kuid polnud paigast liikunud. Korra asi atuid katseid.

Kui ilm oli üsna pimenenud, otsustas „Kalevipoja” ülem jala isiklikult staapi minna.

„Tarvis tuua lukusepp”, arvas ka soomusauto juht, „pimedas ei näe me niikuinii midagi teha. Näib, mis toob hommik.”

„Aga kui ta peale tuleb!” küsis üks Andreest saatnud sõdureid.

„Õõsel!?” naeris soomusauto mees. „Ära ole kena, tunneme neid laiskvorste.”

Juht ja ülem porssisid midagi omavahel saksakeeles ja tegid siis mõlemad minema jättes kuulipilduja juure mehe. Neile varsti seltsis ööpimedusse veel kolm sõdurit, kes

üfesisid endil saapad liiga katki ja külm olivat. Tahtsid endale alevikust uusi jalanõusid muretseda.

„No ega teiegi elu pole kallim,” pahandas Andres ning jooksis meestele järele, käratades, et omalt kohalt ei tohi ometi kõik lahkuda. Siiski saapamehed kadusid joostes kingu taha. „Ega's see nali ole — nii siia soomusauto saatuse hoole jätta,” urises, „nüüd on meil ainult neli meest.”

Ta jalutab kärsituses paar korda ümber „Kalevipoja”, hüüdes siis:

„Meie jätkame tööd! Teid on kolm ja kolm meest on ikka kolm meest. Noh, käed külge!”

Ta kargas jälle rooli taha.

„Hõp-hõp!” vastasid mehed kooris. Veoauto tõmbas ka taas ning soomusauto kerkis jälle kõrgemale, midagi aga kuski ei katkenud.

„Mehed, pingutame edasi!” käsutas Andres, pistes pea autost välja.

Hetk hiljem seisis „Kalevipoeg” tee peal!

„Ma ütlesin!” rõõmutses Andres.

Kuid tee oli sedavõrd rikutud, et mõnekümne sammulise „sõidu” järele istus soomusauto jälle sügavas poris, nüüd küll teel. Uute pingutuste järele jõuti külaaia kohale, kuhu oli prahvatanud kahurimürsk. Sellele langes nüüd „Kalevipoeg” oma täie raskusega peale. Andres astus jälle autolt maha.

„Pihta sain!” lausus samas ta kõrval seisnud sõdur. „Noh, pidi ta minu ses pimeduses üels leidma!”

Ta oli kumardunud ning samal ajal oli ka kuul teda tabanud kannikast ja käest.

„Kes mu nüüd toimetab ambulantsi?” kurtis mees.

Andres tutvus autos tikupalgel kaaslase haavadega.

„Tühja ka, — kriimustused õieti,” ütles.

Näheski, et haavad kõndimist ei takista, läks sõdur ise teele Irboska poole.

„Üks mees rohkem või vähem, — ega see meid aita, „Kalevipoja” aga viime ära. Hakakem jälle pihta! Öö on lühike,” ütles Andres.

Hakatigi uuesti laudu maha panema, ja kui see töö tehtud, pani Andres oma veoauto mootori taas käima. Kuid „Kalevipoeg” ei liikunud seekord paigastki.

„Seiske eest ära!” käratas sellal keegi, kes nagu maa alt oli meeste juure ilmunud. Veoauto kõrval seisis Andrese noorem vend Jaan.

Andres pööras pea tema poole.

„Kust siis sina tuled?” imestas.

Plaks! jooksis kuul vastu soomusautot. Siis teine vilistas läheduses. Oli ilmne, et venelased sumasid huupi lasta.

„Mis sa pirsised!” pahandas Jaan ning tegi liigutuse nagu tõrjuks ta parme.

„Soomusrong on jaamas, käisin alevikus ja kuulsin siis, et oled hädas siin, tuln appi. Arvasin, et olete omadest kaugemal. Noh, mida's teete? Kas edasi ei saa?”

„Saab, aga maa on pehme,” vastas Andres.

Jaan luges mehed üle: Kõiki kokku oli jälle neli.

„Jää sina masina juure, meie pusime kolmekesi edasi,” ütles Jaan.

„Pusiti”, kuni hommik läbi vihma koitma hakkas. „Kalevipoeg” seisis küll juba kingu taga, kuid venelaste vasakule tiivale oldi selle eest hästi nähtaval paigal.

„Anna auru!” käskis Jaan.

Andres andis ja — „Kalevipoeg” liikus järele.

„Mis nüüd häda — „Kalevipoeg” on meie! Karake peale!” rõõmutses ta.

Jaan ja teised mehed hüppasid veoautole. Nad olid läbimärgadena traataiale lähenemas, kui joostes tõttasid neile vastu soomusauto juht lukusepaga. Samas nähti liikuma hakkavat vaenlase ahelikku.

„Hiljaks jäite, tiblakesed, he-he!” naeris Jaan, „Kalevipojast” nüüd pühkige oma suu puhtaks!”

Andres enam ei peatanud, et juuretulistajaid peale võtta. Kui soomusauto lõpuks seisis omade staabi ees, pistis sellest üks uniseid varaseid kirjutajapäid enda välja ning imestas: „Meie teadsime, et „Kalevipoeg” on juba venelaste käes, aga —”

„Võta näpust!” vastasid Andres ja Jaan nagu ühest suust. „Ära tööme!”

„Ära jah,” raputas kirjutaja-isand pead.

Jaan soovis seepeale endale „pead parandada” enne rongile tagasi minekut, Andrest jälle huvitas see tuba ja kuum köhv.

Mõni tund hiljem nähti vendasid minevat üle Irboska tänava. Andres toetas Jaani. Viimast aga kuuldi ütlevat:

„Sa ilma minuta oleks kõige täiega olnud tiblade käes!”

„Noh, sina vennas, ära kiitle midagi, oled täna joonud,” vastas Andres.

Ja sellest saadik polnud vendadest enam tükil ajal midagi kuulda. Kuni —

Venelastel oli õnnestunud frondi läbimurre ja üks osa neist oli jõudnud välja raudteeni. Ruttu aga toibusid eestlased, ning hädaoht oli kõrvaldatud. Midagi nähtavasti ei teadnud eestlaste vastuoperatsioonist osa venelasi ning

ANTS LAIKMAA

„Männiku“

raudteejaamakese ette, kus juba jälle olid eestlased sees, kihutas kiirel galopil keegi nahkkuuemees toredal ratsul. Karates heast sadulast ta hakkas siunama jaama ees valitsevat korratust: siin-seal võis näha jälgi purustustööst. Kui talle vastu vaid naerdi, — alles siis ratsanik taipas piiku uktsel seisvale sõdurile heita. See oli eesti Jaan. Venelane kahvatas ja sirutas kohe käe nagaani järele.

„No noh, no noh,“ lausuti talle samas seljatagant ning keegi takerdus raudselt ta käe külge.

See oli Andres, kes väljunud vilunud toitlustajate barakist ploomimoosiga — ta oli sellele juhuslikult peale sattunud, teadmata, et säärast toredust oli Tallinnast juba ammu ironidile saadetud — ja nägi sündmust pealt. Ta veoauto seisis samas, laadungiks kuulid.

Hetk hiljem vene komissar murelikult püüdis veenda teda ümbritsevaid, nagu oleks ta eraisik, kes pagemas sõja eest.

„Ei, va kallis,“ ütles Jaan, kelle pihta oli nagaanist lasta tahetud, „tunneme teisugust lindu!“

Jaamahoonesse käsutatud venelane nägi seal ees teisi venelasi-sõjavange.

Komissar kahvatus tugevamini kui eelmine kord õues, kehtas aga lõpuks õlgu: ta mõistis, et mäng oli läbi.

Ka Andres oli jaamahoonesse järgnenud ning naeratas naeratavale Jaanile vastu. Ütles tasa:

„Poleks mind olnud käepärast, siis poleks sa praegu naernud, poiss!“

„Sina, vennas, ära kiitle midagi, ploomimoos on sulle pähe hakanud,“ vastas Jaan ning avaldas soovi barakis õigel viisil pead parandada. „Katsu, ehk mõjub see sulle ka,“

vastas Andres ning ulatas vennale moosi avamata purgikese.

Jaan löi käega. Pöördus aga siis uuesti ringi.

„See vii memmele, on niigipalju talle kaasa võtta, kui kord koju jõuame.“

„Tasa, vennas!“ manitses Andres. „Kuju viime ka rahu.“

*

Kui Andres ja Jaan nüüd — rahupäevil — kohtuvad, kuid ilma oma memmeta, sest sellekese on nad vahepeal sängitanud maamulda, siis nende kahekõne algab tavaliselt nii:

„Kuidas on, vennas?“

„Mis ta on,“ vastab noorem, „vägisi veab halvasti. Aga, vaata, sõjas oli ikka teine asi, sest siis olid kohe vajalik ja — Kuule, žiivot on vaja!“

„Ära kiitle sõjaga,“ vastab Andres tõsisena. „Žiivot enam ei saa.“

„Või anda õige, venna asi ju?“ ütleb siis natukese aja pärast ning vaatab küsivalt minule, kui mina ka juures juhtun olema.

Mina? Mis tean mina vendade asjus kaasa rääkida, sest mul neid kahjuks pole! Tean vaid — ega tea ka mispärast just, — et ma neid, Andrest ja Jaani, omamoodi armastan, kuidagi suuremini, kui tavalise poolehoiu ja sümpaatia korras.

Andresega kohtume üldse sageli. Ta igakord küsib: „Noh, mis uudist?“

Ning kuuldes jälle ja jälle, et ei siiski midagi, lausub — see oli hiljuti: „Aga, tead, see Jaani leituis töötabki mis hirmus.“

Ja kutsub mu enda taksiautosse jutu ärakuulamisele ning aja veetmisele — Vabariigi rahus.

VÕRGUKUDAI

Kui allist vaablese kongest
sumisep pilvest tuuld,
kui katkisest kotisongast
nagistep rahet suurd.

Ja välgi' kui roosajuti'
kost nahk om verele lüüd;
maha pessedes äitsnenuti'
puu otsast porri kesk üüd.

Laasruudi' vajotet lossi
läigiv' kui tondinahk,
tuul roobitsep al'lit osse,
aap pargin ümmer jaht.

Miis kõnnip pulu hall köödsän
inimesetühjä tiid
suust näpuga otsa võtap
ja venime nakkap niit.

Kui ahv kargap ülesse ossa,
puust puu manu võrgu viap;
niit suust võtap joosta ja joosta,
võrk inimse kinni piap.

Veet üles ta risti ja rästi
üle inimsetühjä tii,
muist puhumise paetet äste,
et väl'la ei pas'tagi.

Näe, kudaja niidi kakas',
pää viltu, käe puusa lei,
sis tasaksi naarma nakas,
kondsa pääl tiiru tei.

Näet mahan inimsekösu,
kulu' alli pagemen miist;
ei kasva võrsest ei võsu
äräraisatu latsist neist.

Oi laulu, kui laksutess ööbik
sireli äidsenden
ja'i oless säääl inimesesöödik
vallavõet väidsege.

Oi laulu, ja latse' tulev' —
tallekse 'tillikse'
ja kerge' kui pudsusule',
puin säräjä' silmäkse'.

Neid meelitem võrgukudai
ja kisup vägisi
laul silmusses' kinni vedäi,
kun kondi' rägisiv'.

Kes kuulepki appirüüki
ja surmakörinet,
silml valust kui välgilüüki
täis, kõru mürinet.

Miis, tühjässimenu saagi,
võrgu ülesse arutep,
viip ärä ta vihmalagin,
ilm edesi marutep.

Kui porripesetu äidsen
jäap maha inimsekest
ja puhtuse lumerätsen
ärä tunnist sulanu sest.

Uut edesi võrgukudai
uvve tii pääl võrku tiip,
uvve ullukese viis ta vedäi
uvvel kottal võrku viip.

Miks ei edene meil nimeede eestistamine

Motto: Wuuh, waswör es-
tije pouersnaame: Jaan Kukkk.
Wüördä tenn pesser eissen:
Juhan Aan..."

(„Kadakate” suust).

Nii tunti meil veel aastaid 30—40 tagasi häbi eestikeelsest nimest, kui ka eestikeeles kõnelemisest enam-vähem „haritud” inimeste seas. Igamees, kes vähegi oli välja pääsenud lihttalupoja — „eestlase” — vammusest, püüdis ka kohe omale saksapärasest nime, keelt ning meelt, mida mäeleldi andsid neile saksad, sest — sakstel — oli, tulevikku kartes, „omasuguseid”

ANTS LAIKMAA: „VANA RAUK”

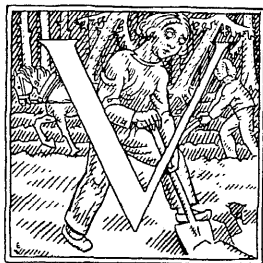
vaja. Isegi alles mõisa või linna köögitüdrukaks saanud senine Liisu või Leenu, Mai või Riinu ei leppinud enam endise hüüdnimega, vaid see pidi olema nüüd, saksa moka järele: Liisa ja Leena, Maie või Riina — nagu meie eesti „saksadki” praegu armastavad endiste sakste viisi öelda ikka: „poja” pro: poeg. „Tule siia, mu poja!” Isa, vennad maal on Pääsüksed, säält linna lahkunud või kuhugi mõisa kirjutajaks või valitsejaks avanseerund poeg ja vend on — Schwallbach. Kodus oldi Kullipere, linnas — Kuhlberg, kodus oldi Labidas, linnas — Labbe! Kodus oldi Kolju, linnas — Koljo! jne., jne. See oli aegapidi saanud nii igapäevaseks ja loomulikuks nähteks, et selle vastu ei osatud mõeldagi. Kui oleks juletud tol ajal öelda kellegile endisele Liisule või Tõnisele: „preili Liisu”, või „härä Tõnis”, siis oleks võinud sellega kuuljaid surnuks naerma ajada, nagu hiidlane, kes oli esimest kord elus kuulnud olevat Suuremaa mehel nimeks Ott, hüüdnud: „Pulk ja vaiakas, tulge aidake naarda, Suuremaa mehe nimi on Ott...”

Siiski ei saa paljud veel praegugi sellisest „naerust” lahti — miks? — Lihtsalt, et nad ei ole veel vabad ja neil ei ole usku Eestisse. Nad teevad ainult kaasa, et elada võida ja varitsevad, kui ehk midagi teist tuleb, — et jälle „elada” võida. Milleks ka oma nime muuta: „egas nimi meest riku.”

Üsna õige: „Üks ei saa olla silmapilku kihelemata võõras ülikonnas, teine tunneb end seega igalpool kodus — kui see aga talle hästi „sitsib”...”

Aga olgem otsekohesed, ärgem varjakem end võõra sildi taha, olgem uhked omaenese kuue sees, sest oma kuub on ausam!

Nüüd oli jälle 24. veebruar!

abaharidustöö oludest maal

Meie maaoludele on viimasel ajal pühendatud eriti hoolsat tähelepanu, ja seda heade tulemustega: silmnähtavalt on majandusolud paranenud ja maa välisilme on võtnud paremat kuju. Perenaiste seltsid ja naiskodukaitsese ringkonnad teevad ka maakodude sisemuses tänuväärset tööd ja maa on võtmas kõigiti väarikat ilmet.

Palju halvem on aga lugu rahvaharidusega. Maa on üle külvatud mitmesuguste organisatsioonide võrguga, kohati mitmekordselt üleorganiseeritud. Neid mitmesuguseid organisatioone on võidud tagajärjekalt rakendada arvurikasteks aktsioonideks, millega on süvendatud traditsioone ja on üht kui teist praktilist liikuma pandud.

Kõige selle kõrval aga orgide pidev tegevus annab mureliku pildi. Viimase aasta kokkuvõttes näitavad, et lõviosa meie vabahariduslike orgide tegevusest on seisnud pidude korraldamises. Hariduslikud kursused ja pidevamad loengud on jäämas varju. Statistika ütleb, et korraldatud kursuste võrdlemisi suur protsent kuulub tantsukursustele. Õpiringid, üks moodsamaid ja paljupakkuvamaid vabaharidustöö vahendeid — on needki arvuliselt märgatavalt tagasi läinud, võib olla küll, et ajuti.

Parem ei ole lugu orgide töö sisemise korraldusega. On üldine viga, et meie paljusid orge kannavad üksikud inimesed. Väga sagedasti kohalikud kooliõpetajad. Meil on viimasel ajal seatud eeskujuks endisaja maa-koolmeistreid, kes otse liigutava hoolega juhtisid laulukoore ja korraldasid maa vaimuelu. Tänapäeva kooliõpetaja ei vääri vähemat imetlust, samuti iga teine organisatsioonide juhtivale kohale sattunud isik. Kooliõpetaja on maal mitte üksi laulukoori juhiks, vaid ta on samal ajal juhiks ka kaitseliidus, hariduseltsis, raamatukogu seltsis, noorte organisatsioonis jne., on kõigi ühisetevõtete korraldajaks ja vastutajaks. Aga see kangelaslik rabelemine tänapäeval tasub end hoopis vähe ega jäta seda mõju, mis endisaja koolmeistri töö, kes kogu jõu koondas laulukoorile või

karskusseltsile, kui ainsale lubatud algatusele. Laialipaisatud jõud ei ehita kusagil suurt kodu ja organisatsioonide tegevus jääb sellisel korral paratamatult loiuks.

Teine asjaolu, mis paistab silma maa organisatsioonides, on algeline arusaamine juhtkonna ülesandeist. Juht nagu teeks ja organiseeriks enda tarvis. Kursuste ja loengute korraldamisel kulub hulk vaeva ainult selleks, et inimesi kokku saada, rääkimata osaliste ja tegelaste leidmisest. Organisatsiooni liige osutab nagu teene sellega, et ta üldse kohale tuleb. Loomulik, et selline olukord halvab ka parimate juhtide ettevõtlikkust ja tööd. Vabaharidustöö kaotab selliselt koguni oma mõtte — üksikud teevad meeleheitlikke pingutusi, kannavad kogu tööd enda õlul, annavad enesest ja kulutavad jõudu tagajärjeta. Suur enamik valib kõigest oma maitse järgi selle osa, mis kõige vähem vaeva nõuab, olgu see siis tantsukursus. On seisak ja puudub edasimineki. Seda tõendavad pidudegi kavad, mis paljudes kohtades aastaid seisavad ühelsamal ja küllaltki vähenõudlikul tasemel.

Seesuguses olukorras võib kergesti tunda, et organisatioone on asjatult palju ja asjatult mitmesuguseid. On ju korduvalt kõnelnud organisatsioonide liitmise vajadusest ja seda võib tõesti asuda pooldama, kui vaadata asjale olukorra seisukohalt: aktsioonide ja pidude korraldamiseks on ju parem jõude organiseerida üheks. Seda meie oleme viimasel ajal kogenud ja õppinud. Tõsise haridustöö seisukohalt aga oleks orgide hulk aina kasuks, kui nende jõud on süsteemis ja pidevalt rakendatud.

Meil valitsev vaade vabaharidusele on väär. See on minevikus rikutud: meie oleme harjunud hariduse all mõtlema diplomit ja hindama diplomit kui parema elu lubadust. Selles hindes meie oleme pettunud, aga meie ei ole õppinud veel hindama küllaldaselt vabaharidust, seda vabaharidustööd, mis rahvused hoiab elujõulisena, kultuursena ja viib edasi. Meie ei lähene organisatsioonide tegevusele selle mõõduga, et ennast seal tõsiselt aren-

dada, vaid otsime paremal juhusel meelelahutust, pillame jõudu ja pettume.

Meie maa vajab tõsist hariduse propagandat, et tõsta kultuurilist taset ja et muuta tööjõuliseks organisatsioonide hulka.

Sellel alal on täita ülesanne noortel. Eriti neil noortel, kes värskelt on tulnud koolist ega ole jõudnud arengus kivineda. Noorte ülesanne on pingul hoida haridusjahu, süvendada endas ja ümbruses arusaamist, et meie avar organisatsioonide võrk ootab kõigi kaastööd, et see kaastöö ei ole mitte asjatult kulutatud vaev, vaid et seda on eelkõige tarvis meile endile, kui meie tahame olla kultuurinimesed. Noorte orgid peaksid koondama rohkem jõude pidevale arendavale tegevusele ja teoreetilisele enesearendamisele.

Muidugi ei saa noored meie rahvahariduse küsimusele anda lahendust. Aga nad võivad luua pinda. Lahendus peaks tulema meie poolt. Rahvaharidus nõuab riiklikus elus oma osa. Ei piisa sellest, kui riik võtab oma kanda organiseerimistöö ja aktsioonidega elustab seltskonna loidust. See küsimus ei ole lahendatud enne, kui on lahendatud meie maa-rahvaulikoolide küsimus. Meie oleme 19 iseseisvuse aastat läbi ajanud kahe rahvaulikooliga, suurema jao aega õieti ühega kogu maa kohta! Mis ime siis, kui meie kaebame organisatsioonide ja hariduspiüete juhte! Või mis ime, kui meie haridustöö kipub piirduma tantsukursustega ja pidudega ja maa haridusolud kipuvad kivinema. Meie oleme leidnud kõigele abi ja lahendust, kas meie ei leia seda rahvahariduse küsimusele?

A./S. >> TEKLA <<

PEAKONTOR: Tallinn, Suur Karja 15

RIIDEKAUPLUSED:

- TALLINN, Suur Karja 15
- TALLINN, Pärnu 6
- HAAPSALU, Ehte 2
- KURESSAARE, Kauba 2
- MUSTVEE, Tartu 15
- NARVA, Peetri pl. 2
- PETSERI, Kaubarida 6/7
- PÄRNU, Laidoneri 6
- RAKVERE, Turuplats
- VALGA, Kesk 14
- VILJANDI, Tartu 6-a
- VÖRU, Jüri 5-a

●
KEVADUUDISED

1937
KOHAL!

ANTS LAIKMAA

„Alma“

E. ABRAMS

Rippumatus

„Kaur läheb tuleval nädalal juba kooli!“ — need ema sõnad hajutasid Siiri suvise puhkusemeeleolu.

Kas tõesti on juba sügis?! See sügis, mis pidi tähistama täiesti uue ajajärgu algamist Siiri elus.

Aastaid oli ta unistanud järjest liginevast ajast, mil ta vabana ja rippumatuna võib seada ise oma elu. Mil ta võib saada palgalise teenistuskoha ja ise hoolitseda oma ülespidamise ja riietuse eest, pühiks aga sõita koju ja omastele kinkida palju ilusaid asju, kaua ihaldatud, ent ikkagi mitte saaduid. Emale suur leivanuga... isale tubakat... vennale „jutukaid“...

Need unistused olid meelepärased kuri viimase koolipäevani, mil ta lahkumisvalust niiskete silmadega lõputunnistust käes hoides viimast korda laskus koolihoone avaraist trepest. Ta oli nõutu oma liiga suure harjumatu vabadusega. Kõik teed olid talle lahti — ta võis minna, kuhu tahtis; tema aeg oli ta päralt — ta võis kasutada seda, kuidas soovis. Mis pidi ta tegema oma ajaga, kuhu minema? Kuidas oskas ta sattuda kohale, kus just vajatakse ta noort tööjõudu?...

Oma nõutuses, soovis lükata edasi otsustamist, Siiri paluski saatusest mõttes veel ühe suve lapsepõlve.

Nüüd oligi juba sügis. Kaur läks kooli ja temagi... ei või jääda koju!

„Kuidas pean hakkama tööd otsima?“ kaalus Siiri. „Ajalehekuulutused!“ arvas ta varsti, „tööpakkumisi leidub mõnes ajalehes kümnete kaupa. Valida sobiv kuulutus, vastata

sellele — umbes nii nagu räägiti koolis ja varsti tulebki väike viisakas kirjake, milles preili Siiri Põim'i palutakse ilmuda... Jäi vaid paluda venda, et see koolist tulles astuks poodi sisse ja tooks talle ajalehe.

Koolis lõppesid tunnid kell üks ja vahel kell kaks, ajalehed saabusid aga alles õhtul kell kuus. Kaur küsis neid mitmel päeval asjatult, sest eelmise päeva lehed olid tavaliselt lõunaks müüdud ja uute tulemist poleks koolipoiss oodata jõudnud. Kõigil neil pealelõunail, mil Siiri istus tagatõa akna all, mingi töö rüpes ja silmad ootavalt suunatud heinamaatele, kus pidi ilmuma Kaur, oli ta kindel, et just täna on viimane ootuse- ja teadmatusel päraselõuna. Homme juba postitab Kaur ta kohaotsimisekirja ja siis... Muretseti omale töötamiseks hästiistuva tumeda kiitli valge krae ja käistega... Kaur peaks saama uue atlase, täielikuma kui Siiri vana, mida ta nüüd kasutab. Täpselt sellise, millist Siiri omalegi igatses viimasel kooliaastal... Mõttes kummardus ta juba Kauriga maakaartide kohale — ja oli rahul enesega...

Siis nägi ta venda tulevat üle heinamaa. Lehte pole tal käes? See on kindlasti ranitsas. Siiri teab kindlasti, et täna pole ta ootus asjatu. Ta ei julge aga küsitella venda, kui see astub tuppa, ta ei saakski seda teha, sest teadmine, et venna ranitsas on sõnumik, mis võib-olla on võimeline muutma tervet ta elu, ei laseks rahulikult väjendada südamelolevat. Rääkides ta peaks naerma puhtast elurõõmusest — see ei sobi aga seni kuni vend ise pole ulatanud talle oodatavat.

Nüüd, — just nüüd! — avab ta ranitsa ja ulatab mulle... Veel mitte!... Veel mitte?!... Uldse mitte...

Ja Siiri unustabki juba oma ennistise veende, et just täna on tema elu saatulik päev. Kindlasti tõmbab Kaur homme ranitsast kokkukeeratud ajalehe ja ulatab temale. Ja siis... Ja siis!... Ta mureseb kodustele uue piimasõela, sest vana ei pea enam kaua vastu... Ja töölt tulles ta mõnikord lõunastab restoranis...

Ta ei jõudnud väsida asjatust ootamisest, sest Kaur hakkas häbenema oma korduvaid asjatuid poeskäike ja loobus neist. Siiri leppis ka sellega. Olgu see vältimatu siis pealegi edasi lükatud — väheseiks päeviks veel!

Ka kodune argipäev osutus Siirile ootuste vastaselt sisukaks ja tegevusrohkeks. Ta ei aimanudki, et talvised pisitoimetusedki lähendavad nii ruttu õhtu. Polnud jälgegi igavusest, mis kindlasti pidi kummitama kõigile linnas elanuile sügisese maaelus.

Päev käis madalalt. Teed olid porised, kohati pea läbipääsmatud. See sundis Siirit järjest edasi lükkama kavatsust ise minna Parmojale lehte tooma. Oma käigu oleks ta pidanud sooritama õhtul pimedas, ajal, mil just kohale jõudsid pealinnast värsked lehed ja sellel aastaajal olid võimalused pimeduses porrisattumiseks liiga suured. Pealegi soovis Siiri Parmojale jõuda korralikuna, nagu mõjustaks tema seekordne välimus ka käigu tulemusi.

*

Pärast kauast ootamist tuli külm ja kaunetas veed. Täiskuu kerkis pilvitusse, külmakergesse taevasse. Siiri riietus tähelepanelikult ja läks Parmojale, kus oli postiagentuur ja kus poodidest sai osta lehte. Ta ostis teisi asju, mille hankimist ei usaldatud Kaurile, nende tavalisele poeskäijale.

Korv, kuhu ta asetask kõik ostetu, muutus raskeks. Koduteel pidi sageli seisatama ja raskust ühest käest teise vahetama. Selle juures aga püsisid silmad vahetpidamatult kokkukeeratud ajalehel, mille ots paistis paberikotikeste vahelt.

Endi heinamaale jõudnud ei suutnud Siiri enam taltsutada kärsitust ja uudishimulikku ootust. Kuu paistis heledasti. Kännule istudes tõmbas ta korvist lehe ja süvenes kuulutusekülgede uurimisse.

Tööpakkumised! — „Pesunaist...”, „majapidajat...”, „lukesseppa...”, „ettekandjat...”, „perenaiseabi...”, „laste juure...”, „üksikteenijat...”, „naispikolo...”, „karjaravitsejat...”, „päälsekingseppa...”, „majateenijat...”, „jälle „majateenijat...”, „kääalust...” Tema aga soovis oma nooruse pühendada kontoripildile.

Siiri ei teadnudki, kas ta oli pettunud lehte käest pannes. Teatava huviga ta nentis, et praegune elamus ülielavalt meenutas lapsepõlve, mil tema ja ta väikesed sõbrad proovida armastasi, kes neist suudab kõige kauemini hinge kinni hoida. Kopsud tõmmati tugevasti õhku täis ja jäädgi siis ootama, kuni surve kopsudes muutus talumatuks. Kui siis õhk pahinal välja tungis saavutati eriline, kirjeldamatu, lunastatud oleku mugav tunne.

Kuid pealpool kõhtu tundus kõik väga tühi... Praeguse pinge lõdvenemine mõjus füüsiliselt täpselt samuti. Polnudki tähtis, et ei saavutatud, mida sooviti...

Kodus ei maininud Siiri sõnagagi oma lootust või pettumust. Isa ja ema ei heitnud ka kumbki pillu ajalehe kuulutuste-leheküljele. Õhtul aga, kui Merike juba magama pandud ja Siiri Kauri voodit kohendas, küsis viimane: „Siiri, mis tähendab „naispikolo“?”

Tähendab, tema siiski oli uurinud kuulutuslehekülge, et leida kohta õe jaoks. „Küll ta vist ihkab mu lahkumist vanemate hooldamiselt... Kasutu tüdruk, kelle harimiseks ratsatud nii palju...”

Mitu päeva oli Siiri süda sellest muljest raske. Järgnevatel päevil ei läinud ta ka Parmojale, vaid katsus end veenda, et kodust lahkumisega tõesti pole kiiret ning et ta kunagi venda polegi kahtlustanud kadeduses.

„Ühe nädala ma võin küll veelgi oodata. Emal ongi palju tegemist. Las ta vähegi rõõmustab tütre abist...”

Kuid siis tuli uus sula, vesi lainetas taas heinamaal ja teed olid läbipääsematud. Täevast ei näinud pilvede vahelt ja kuu muutus vanaduskõhniks. Keegi ei usaldanud eemalduda lambi hubasest valgusesõõrist elutoas.

Uue külma tulekul aga ei hoolinud Siiri pimedusest vaid astus lootusrikkalt pimedusse — uuesti Parmoja teele. Tagasi tulles ei näinud ta läbi pimeduse isegi mitte kokkukeeratud ajalehe otsa korvis; väikeste vaheaegade järele kobades korvis, teadis ta siiski selle allesolekust. Kodus harutas ta palitult seljast võtmata ajalehe lahti, libistas kiiresti silmad üle veergude ja viskas siis kellegi

silmi vaatamata lehe lauale. Rinnas oli jälle tühjus, aga...

„Vast ongi see hea nii... Vast on need ainukesed eeljõulud, mida segamatult saan veeta kodus...”

Aga pärast jõulutki ei leidunud midagi „muud”, millest unistas Siiri. Kevad lähenes juba, aga ikkagi vajati vaid baaridaame, nais, „gigoloid” ja „pikoloid”, nagu ütles Kaur, või lihtsaid majateenijaid, passijaid, millistele kohtadele Siirit varsti takistas kandideerimast ainult ta vanemate uhkus.

„Isegi omale teenistust valides ei saa ma tegutseda rippumatuna!” kurtis Siiri ajuti enesele piinatuna, nagu olekski tal seni juba palju juhuseid olnud valikuks. Sealjuures oli valusaim, et Kaur kogu aeg hoolsasti jälgis ajalehekuulutusi ja ilmsesti näis ootavat, et suur õde kodunt lahkuks.

„Kallis laps,” ütles talle ema ja isa oli samas. „Mis sa vaevad ennast ja muretsed selle koha pärast. Sellega pole ju häda! Oled me esimene tütar, aga kodus meie abiks ja rõõmuks pole saanudki olla. Lase veel minna kas või mõned aastad kuni Kaur ja Merike juba suuremaks saavad. Siis oled ise ka täiem. Küll sa veel linna headki elu jõuad elada...”

Siiri nuttis, sest see oli liigutav. Aga ta teadis — ja ta teadis ka, et Kaur seda teadis — et ta koju ei saa jääda ning et ta enne rahule ei saa jääda, kui pole end teinud rippumatuks.

Juba Kauri minnes põllutöökooli, mis oli otsustatud, tahtis tema jõuda niikaugemale, et tal võimalduks aidata kanda venna õppekulusid. See oleks võla tagasimaks!...

Ühes isa poolt märtsi algul toodud lehes

oli kuulutus, et vajatakse kontoris vilunud tööjõudu. Selliseid kuulutusi oli tõesti leidunud varemgi, kuid Siiri ei julgenud neile vastata kuna temal puudus ju igasugune vilumus. Seekord tegi ta aga seda. Kirjutas, et on kiitusega lõpetanud kooli ja asuks nüüd meeleldi teatud ametnikukohale. Mis tal vilumusest puudu jäaks, tasandaks ta oma hoolikuse ja hea tahtega.

„Vaata, isa, kas see on nii ilusti?... — Merike, sina hoia oma näpud eemale!” Kaur postitas kirja.

Juba selle päeva õhtul, mil Siiri kirja postitamiseks Kaurile andis, ootas ta alateadvus, et vend tõmbaks oma raamatute vahelt kauni vastusekese, kenasti helesinisest ümbrikus ja välisest külmast lõhnava. Ent ta teadis, et kiri vast alles Parmojal postkastis istus. — Järgmisel päeval tuksusid tal südamest kõhus ja kurgus veel kindlamast lootusest. Õhtul ta aga teadis, et just samal hetkel, mil tema sellele kodus mõttes, loetakse linnas ta kirja ja valmistatakse tema elu suure vastuse kirjutamisele. Kolmandal päeval ta troostis end, et kiri nii ruttu ei võigi tema kätte sattuda. Önn paneb ju ikka kannatuse proovile, et siis seda heledamana ilmuda... Kindlasti need postiametnikud eksisid sihtkohas, ja kes teab, milliste eksirännakute järele jõuab kiri viimaks tema kätte...”

Ent päevi läks ja Siiri südamesse ei tulnud ikka seda rahulolu, mis ta sinna ootas. Ta unustas koguni rahuliku ootusteta elu olemuse oma järgmisel hetkel ilmuvat õnne lootes. Igast koera haugatusest luges ta oma õnne koputust ja igat teel mööduvat inimest ootas ta pöörduvat tema koduõue — saatuse posteljonina. (Järgneb.)

V. TOMBERG

Sugestioon ja tahe

Viimasel ajal ikka sagedamini kuulub sugestioonist ja autosugestioonist, mille abil see või teine härra või see või teine proua on haigusest lahti saanud, millega „ükski arst ei saanud enam toime”. Nii ei saa sellest mööda, et tuleb sugestiooni kohta seisukoht võtta. Seisukoha võtmisel on aga kaks võimalust: kas seda teha arstiteaduse alusel või — kui sa arst ei ole — inimliku lihtsa mõistuse ja elukogemuse alusel. Kuna nende ridade kirjutaja arst ei ole ning kuna ta oletab, et suurem arv lugejaid samas seisukorras on, siis valib ta teise tee, nimelt ta teeb enesele ülesandeks, katsuda selgeks teha, kuidas sugestiooniga on lugu inimliku mõistuse ja kõlbluse valguses.

Selleks oleks vaja tutvuda eeskätt sugestiooniga, kui meetodiga, ning selle tagajärgedega. Autosugestiooni ehk enesemõjutamise

meetodi õpetaja Coué õpetuse järgi on enesemõjutamise meetod järgmine: kui Teil on mõni haigus või nõrkus, millest Te tahaksite vabaneda, tuleb Teil mitu korda päevas mehaaniliselt, s. o. ilma mõtlemata ja ilma tähetepingutusega korraldada lauset: „Päevast päeva igas suhtes mu käsi käib ikka paremini ja paremini.” Sealjuures ei ole vaja süvenemist selle lause sisusse ega ka tahte abil otsustamist, et see peab olema nii. Täiesti vastupidi: nõutakse passiivset, mehaanilist lause kordamist, kusjuures meetodi tõhusus just sellest olenebki, kas inimene suudab küllaldaselt määral kõrvaldada oma teadvusest isiklikku tahet ja ärkvelolevat mõtlemist. Sest see, millega siin opereeritakse ei ole ärkvelolevat isiklikku teadust, vaid alateadust. Ning alateadust on hõlpsam mõjutada siis, kui ärkvelolevat teadust ei sega.

Viimane segab aga alati juhtumel, kui tahe ja mõtlemine on tegevuses. Sellepärast, et sugestioon osutuks tõhusaks, on tarvilik nende tegevuse puudumine sugestiooni lause kohaldamise ajal.

Säärane on autosugestiooni ehk enese-mõjutamise meetod. Teise inimese sugereerimise ehk mõjutamise meetod on omas põhimõttes samasugune. Ka siin nõutakse sugereeritavalt inimeselt passiivsust ning sugereerija süstia tema alateadvusse rütmilise kordamise abil seda, mida süstida tahetakse.

Niisugune on sugestiooni meetod. Kas on aga sel meetodil ka tagajärgi? Kas on vahest tegemist enesepetmisega ja teiste inimeste petmisega?

Sellele küsimusele tuleb vastata, et sugestiooni meetodil on tagajärgi ning et siin ei ole tegemist lausa petmisega. Selles on kerge veenduda igapäevase elukogemuse varal. Nimelt, kui sugestioon ei oleks fakt, siis oleks näit. reklaami tarvitamine maailmast juba ammu kadunud. Sest kui reklaami jaoks nõutavad suured kulud midagi sisse ei tooks — kes tarvitaks veel reklaami? Kuid reklaami tarvitatakse ikka veel, nagu seda tarvitati aastakümneid tagasi, sest ta on kasulik. Ja milles seisab reklaami tähtsus? Ta ei seis milleski muus kui sugestiooni meetodi kohaldamises! Kas on siin tegemist millegi muuga, kui sugestiooni meetodi tarvitamisega, kui näit. Saksamaal omal ajal terved kilomeetrid raudtee äärel olid kaetud suuvee „Odol'i” plakatitega? Kainele mõistusele on ju selge, et „Odol” ei ole ainult sel-

lepärast parem kui teised suuveed, et ta nime tus saja plakati asemel tuhandel plakatil ette tuleb. Teisest küljest on aga kainele mõistusele ka selge, et „Odol'i” firma poleks iialgi nii palju raha kulutanud, kui tal poleks lootust sellega saavutada kasu. Ning võib kindel olla, et firma ei eksinud ja et kasu oli — sellepeale vaatamata, et plakatitel muud midagi ei olnud kirjutatud kui sõna „Odol”. Alateadvuse mõjutamisega arvestamine oli sel juhul nii silmapaistev, et firma isegi ei luge nud tarvilikuks midagi ülistavat ega kiitvat müügiartikli kohta ütelda: sõna „Odol” mehaanilist kordamist loeti küllaldaseks soovitava tagajärje saavutamiseks. — Samuti toimitakse poliitilise propaganda puhul: ka seal püütakse mitte teadvuse otsusvõime kaudu, vaid alateadvuse mõjutamise kaudu silma ja kõrva läbi saavutada soovitud tagajärg.

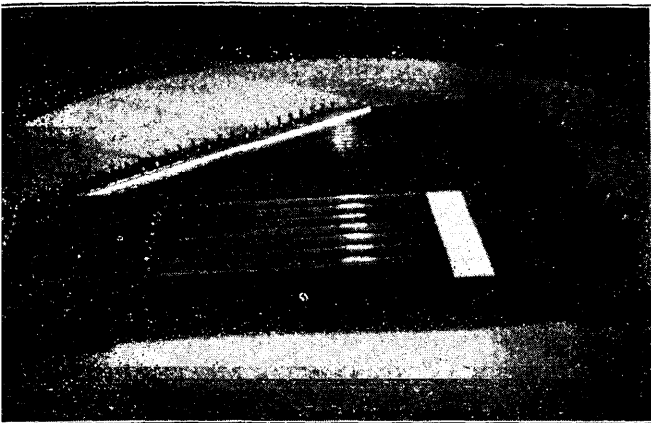
Need nähtused kõnelevad küllalt selget keelt. Ja nimelt nad ütlevad veenvalt ühelt poolt, et sugestioon kuulub juba ammu igapäevase elu tegurite hulka ning, teiselt poolt, ütlevad nad ka ühtlasi, missugune väärtus on sugestioonil kõlbluse ja mõistuse seisukohast. Et sugestioon on tõsiasi, selles ei või kahtlust olla; kas ta aga soovitav on, on iseküsimus. Viimane küsimus osutub iseäranis teravaks, kui panna enesle ette otsekohene alternatiiv: kes sa tahaks olla, kas inimene iseseisva otsustamisvõimega, südamega õigel kohal ja teovõimega, või inimene, kes on mõjutatud kõiksuguste väljaspool sinu kontrolli olevate alateadlikkude tegurite poolt? (Järgneb.)

PAUL RAUD: „SININE LILL”

Hiie-kannel

Möödunud aastal Propagandatalitus alustas aktsiooni rahva omapäraste kunstiväljendite elustamiseks. Seks o'i kokkuseatud suur kava, mis nägi ette brošüüride väljaandmist rahvariietest, tantsudest ühes viisidega ja muuseas ka rahvapillide täiendamine. Mocdustati komisjone igale alale, kelle ülesandeks jäi Prop. Talituse poolt eelarve üksikasjaline läbivaatamine ja täiendamine. Oli ettenähtud kava teostamine käesoleva aasta kevadeks.

Kuidas jäi teiste komisjonide tööga, seda ma ei tea, aga muusikakomisjon tuli oma tööga rahuldavale tagajärjele ja esitas selle Prop. Talitusele. Sealt saadeti kogu töö Haridusministeeriumisse, millest saadik ei ole sellest enam midagi kuulda.

Muusikalises osas oli ettenähtud 50—100 tantsuviisi valik Rahvaluule Arhiivis Tartus olevast materjalist ja rahvapillide, eriti kandle kohandamine pikemate palade mänguks, mis nõuavad kaldumeid ka teistesse helistikkudesse, peale peahelistiku.

Otsisin kaua aega kandle teostajat. Viimaks viis õnnelik juhus kokku is. Ustus Tõnisson-Toomendiga, tubli kandlemängijaga ja ka ideeliselt asjast huvitatuga. Sain temalt teada, et ta on ennegi tegutsenud kandlete valmistamisega, nimelt tema vennal, Avelinius Tõnissonil, on Türil isegi kandlete tööstus. See oli paras mees.

Tegin temale selgeks nõudeid, mis oleks vaja uuel kandlelt. Ja läbiarutades uuenduste läbiviimist tehniliselt, jätsin kandle teostamise täiesti tema hoolede. Ja sel oli tulemusi: töötades 1935. a. sügisest siiani,

lõhkudes kandleid, kee'i, ümber tehse ja täierdades mehhanismi, is. Tõnisson-Toomendi esitas mulle jaanuari lõpus kaks kandleit, „üldkandle" ja „kõrgkandle" (piccolo), mis täiesti vastasid nõuetele selles ulatuses, mida kavasime. Kavatsusel on konstrueerida veel „madalkandleit" (bass), mis on juba täiesti läbimõeldud niihästi mõõtudes kui ka ulatuses ja lähemal ajal teostatakse.

Kandleite peauuenduseks on teatud helide kromaatiline üle kõgu kandle silmapilkne ümberhäälestamise võimalus ainsa käeliigutusega mehhanismi abil. Ümberhäälestatavaid helisid on neli:

- 1) Si b —> Si ♯ (Do maž. ja La min.)
- 2) Fa —> Fa † (Sol maž. ja loom. Mi min.)
- 3) Do —> Do † (Re maž. ja loom. Si min.)
- 4) Sol —> Sol † (La maž. ja loom. Fa min.)

Kandleite põhihelistik on Fa mažoor (ka re min.), mis kokku teiste muutmise võimalusega annab seadida viide mažoori (Fa, Do, Sol, Re ja La), kahte meloodilisse ja harmoonilisse minoori (la ja re) ja viide loomulikku minoori (re, la, mi, si ja fa †). Mängu kestel võib kerge vaevaga minna üle ühest helistikust teise.

Bass-kannel on mõeldud orkestri jaoks. Orkester võiks koosneda: 2 kõrget, 2 üld- (priima) ja 1 bass-kannel. Nüüd tuleb hakata panema pearõhku nootide muretsemisele.

Üldkandleil on ka basside seadeldis mainitud helistikkude katteks ja mõned neist on ka varustatud mažoorist —> minoori ümberhäälestamise mehhanismiga. Kavatsus on sel moel ka ehitada väikest kandleit (praegu fa on veel ilma bassideta), et asjaarmastaja, kes on muretsenud omale piccolo-kandle orkestri jaoks, võiks ka mängida oma lõbuks üksipäini. Bass-kannel loomulikult jääb „bassideta".

Kandleite hind on 50 kr.

Ainukene puudus, mis jääb veel kandleile, on see, et tema heli ei kustu kohe peale vajadust, kuid see on kõikide kandleite sünnipärane viga ja suurt ei takista tema nautimises.

Sel ümberhäälestataval kandleil on võrreldes kromaatiliste kandleitega see paremus, et on vähem keeli, seepärast käepärasem ja paindavam ja teiseks, et temal saab mängida ka „siblimise" meetodil, nagu külakandleil.

Kandliga seega läks lugu teisiti kui harilikult: enim valmistatakse kõiksugused projektid jne., siis läbiarutatud ja kinnitatud, aga töö tuleb visalt esile. Siin aga projektid on varjusurmas, kuid artiklid sünnivad spontaanselt ise. Näha, et rahval on

kindlat kandli-tahet ja „kandli-lugu“ on elavam kui projekt.

Igatahes on soovitatav igale eestlasele omada sellist kandlit, millega tutvumiseks pöörduda leidur-meister Ustus Tõnisson-Toomendi poole Kreutzwaldi 17—7, Tallinn.

6/II 37. a.

J. Pütsepa joonistus

HANS RIKAND

Nukral talvepäeval

*Sombus taevas ja segane õhk,
nirmendav-narmendav udu.
Lobjakus nukrutseb mullune põhk.*

*Kogu lahes üksainuke paat
nigelail purjeil, näe, liigub:
Tööle läeb vaene kaluritaat.*

*Värske lumi ja sültjas sopp
laiguti-paiguti murul, —
ebakõlang nii võõrastav, ropp.*

*Kõik on masendav, kõik on kurb.
Tahaks lüüa kõik segi!
Närbub lootuse pisimgi urb!*

*Üle nutuni nukra vee
kummitab vaevaselt maju
saarelt, kus uttu kaob kõngaste kee.*

*Värin mind värina järele julm
kiusab, kui sõidaksin halli.
On's aina vastikuil vaimel nüüd pulm?*

*Kust see küll tekkis, see pöörane jutt,
elu et olevat ilus?!
On ainult sopp, ainult ilgus ja nutt.*

Fredericias, Taanis, 24. I 1936.

TEADUS JA TEHNIKA

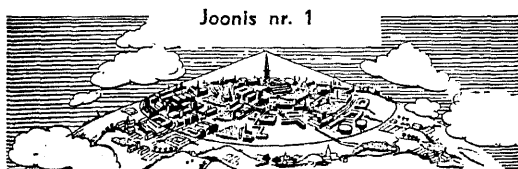
EDGAR SAADRE

Mõnda kaugenägemisest

*Kaugenägmine ja raadio — Kaugenägemise arengust viimasel ajal —
Kuidas toimub kaugenägemise saatekava edasiandmine*)*

Kaugenägemise praegust seisukorda armastatakse tihti võrrelda raadio-asjanduse seisukorraga umbes 1923. aastal. Sellejuures mõeldakse siis niihästi asja praegust algelikust kui ka neid suuri väljavaateid ja võimalusi, mis ees seisavad ja millede lahendamise ning teostamine peab sündima lähema viie kuni kümne aasta jooksul. Kuid selles võrdluses on paljudi ekslikku. Raadio saatevastuvõtuvahendid olid 1923. a. veel, — tõsi küll — puudulikud, kuid asjatundjatele olid kõik helisaate ja vastuvõtmise probleemid täiesti selged ning teaduslikult lahendatud. Puudused seisid ainult tehnilises teostamises, praktilises rakenduses. Tänapäeval on ka kaugenägemise alal lahendatud terve rida teaduslikke probleeme, kuid on jäänud siiski veel terve hulk küsimusi, millele seni pole

Kaugenärijaga on lugu kahjuks aga hoopis teisiti. Kaugenägemine oma praeguse arengu juures on õieti lähinägemine, kui peaks olema põhjust nimetada lähidateks 100—200 kilomeetrilisi kaugusi. Saatelained on siin niivõrd lühikesed, et saatekaugus kattub umbkaudu tavalise nägemiskaugusega. Kaugenägemise saatja lained sarnanevad teatud viisil hiigla-projektori kiirtega, mis ulatuvad 100 kilomeetri kauguseni, kui projektori (järelkult ka siis saatja antenni) mast või alus on küllalt kõrge (vt. pilt 1). Saatmisenergiat suuredades on võimalik tõsta saatekaugust enam kui paarisajale kilomeetrile, kuid tähelepanekud on näidanud, et mitte ainult finantsilistel vaid ka tehnilistel põhjustel on mugavam kasutada mitut ligidalesaatjat ühe väga võimsa kaugesaatja asemel. Loomulikult võib ka a b l i abil

Kaugenägemise saatja nähtavuse ulatus. Ultralühilaine saatjal kattub saatekaugus umbkaudselt võimaliku nägemiskaugusega.

suudetud rahuldavat vastust anda. Võib küll uskuda, et lähema poolsajandi jooksul need küsimused lahendatakse. Siis muidugi selgub ka lõplikult praegu veel teatud kahtluse all olev kaugenägemise üldkultuuriline, kunstiline ning sotsiaalne tähtsus.

Kaugenägemine kui uudne ja üldiselt veel vähetuntud ala on põhjustanud päle eeltoodu veel mitmeid populaarseid väärarvamisi ja eksimusi. Nii näiteks arvatakse, et sel teel võib näha kuhu aga soovitakse. Tõeliselt saab kaugenägemise vastuvõtuaparaadis näha ikka ainult seda, mida saatja parajasti edasi annab. Unistused, et kaugenägemine meie pilgule avaks „armsa naabri“ kõõgi või mss., on muidugi asjatud ja alusetud. Samuti arvatakse, et 10—20 aasta pärast võib igitüks istuda oma kaugenägemise aparadi taga ja pöörata sellest välja helifilmi lainel 7 m, poksivõistluse lainel 6,9, ooperi lainel 6,8 ja rahukonverentsi lainel 6,5 — just niisama, kui ta seda teeb praegu oma raadioaparaadi juures, valides Tallinna kõrval sama vähese vaevaga Lahti, Praha, Budapesti või koguni transatlantilisi saatjaid.

seada saatekaugust tõsta üle terve maakera ulatuvaks. On aga selge, et see pole nii mugav ega otstarbekohane, kui saatmine eetri kaudu. Praegusi kaugenägemis-vastuvõtjaid võib võrrelda raadio detektor-aparaadiga, mis kuuleb oma koduajama ja teisi kaugemaid mitte. Kui asi edasi areneb samadel tehnilistel alustel, kui ta seni on arenenud, siis jääbki kaugenägemise vastuvõtja alati niisuguseks „detektoraparaadiks“. Teiselt poolt teeb aga saateseadeldiste kallidus vaevalt võimalikuks asjaolu, et näiteks saatja Türil võiks anda paralleelselt mitmest jaamast mitut eeskava korraga. Sel põhjusel on ilmne, et vastuvõtjal kaugenägemiseaparaadiga ei ole neid valimise võimalusi, mis tal on oma raadioga praegu.

Muidugi on nüüd igal lugejal küsimus keelel, et miks ei tarvitata siis kaugenägemise eeskavade saatmiseks pikemaid laineid, kui see on saatekauguse piiramisel nii oluliseks teguriks? Pääle selle, et pikemate lainete tarvitamise puhul kaugenärijate ehitusest sõltuvail põhjustel lähidaste lainepikkustega saatjate eeskavad täielikult segineksid on siin põhjuseks ka veel see asjaolu, et praegu ei tunta teisi v a b u laineid. Teiselt poolt on võimalik pilti ja heli võtta vastu samas aparadis, milline asjaolu omakorda piirab laine-

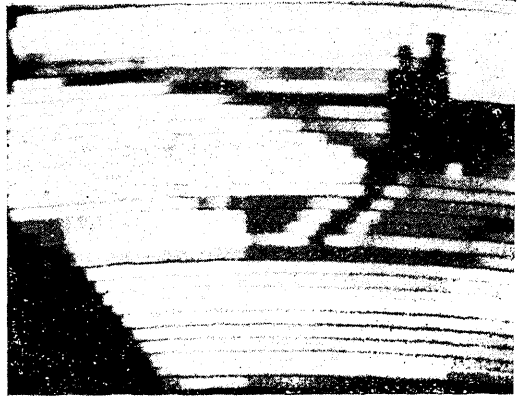
*) Artikli juures kasutatud pildid O. Kappelmayeri järgi.

pikkuse valiku just neile ulatustele, milliseid praegu kasutatakse. Nii on siis ja jäävad kaugenägemise teenistusse nn. ultra-lühilained.

Pildi vastuvõtmine on umbes 200 korda nii raske, kui heli vastuvõtmine. Raadioaparaatide puhul vajame ca 5000 võnget sekundis, pildisaate puhul aga 1000000! Sellest hoolimata on praegu juba niikaugale jõutud, et filmi edasiandmine kaugenägemise teel võib sündida takistusteta ja korralikult. Kuigi oleme alles aabitsakütid kaugenägemise alal, ja iga päev toob meile uusi ning senitundmatuid avastusi ning leiutisi.

Niipalju kui tänapäeval kaugenägemise saatekavade edasiandmist toimetatakse, tehakse seda filmi vahendusel. Saadetakse riis filmi ooperilavastusest, poksivõistlusest või n. e., mitte ooperit ega poksivõistlust otseselt. Ringhäälingu alale ülekantult tähendaks see sama palju kui plaadimuusika edasiandmist. Loomulikult tehakse seda ka ringhäälingus, aga ainult täiteks ning muuseas. Miks pole siis see kaugenägemise juures samuti? Tegelikult ei vähenda filmi vahendus edasiandava pildi väärtust kuigi nimetamisväärselt. Filmi valmistamine praeguste tehniliste vahenditega ei võta ka mitte rohkem kui mõned minutid aega, nii, et staadionilt 3000 meetri jooksu üle andes näeksite oma kaugenägisjas jooksu lõppu ainult minut-paar pärast jooksu tõelist lõpetamist. Filmi vahendus on aga asjade praeguse olukorra juures ainus tee niisuguse kaugenägemise pildi edasiandmiseks, milles on rohkem kui 2-3 isikut. Otsese saatmise puhul pole suurema hulga isikute edasi toimetamine võimalik, mis selgub kohe, kui allpool peatume veidi lähemalt saatmise tehnikal. Muidugi ei saa eitada otsese ülekande mõningaid paremusi, see on ehtsam, jätab täielikult elusa mulje jne. Kuid praegune ülekandmise meetod — pildi edasiandmine punktide kaupa sekundi murdosakese jooksul ei suuda kunagi niikaugale areneda, et ta oma raami võiks võtta näiteks terve ooperilava, terve sünfooniaorkestri või n. e.

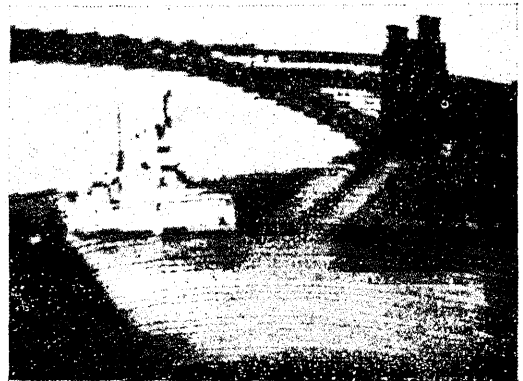
Inimese silm on ehitatud nii, et ta nägemispildi vastu võtab tervikuna ja üheaegselt, kusjuures silmatera osad — „kepikeused” ja „kolbikesed” — võtavad välisärritusest vastu igaüks ühe osa, mis vastavate elektriliste ärrituste kaudu ajusse edasi antult kujundavad sääl mingi mosaiigi taolise tervikpildi. Film ja kino on inimesele õpetanud, et silm vajab teatud aega, et pilti kõigis ta üksikasjades tabada. Liigub näiteks osut kellal kiiremini kui 16 ringi sekundi jooksul, siis kaotab inimese silm selle liikumise jälgimise võime — ta ei näe enam osuti liikumist üldse mitte. Kinoaparaadist jookseb läbi 25 pildikest sekundi vältel ja ekraanile projitseeritavast pildist jääb meil mulje kui tõelisest liikumisest! Kui nüüd kaugenägisjas tahetakse saavutada sedasama loomuliku liikumise muljet, siis tuleb selleski anda vähemalt 16 pilti sekundis. Et filmitehnikas on jäänud 25 pildi juure, siis on sama norm võetud tarvitusele ka kaugenägemise alal. Silmaga näeme asja eripunkte üheaegselt, kuid kaugenägisja silmaga on lugu selle poolest halvem. See ei

Pilt nr 2: Kaugenägemisel üleantud pilt 1200 punktiga.

Pilt nr. 3: Sama pilt 2500 punktiga.

Pilt nr. 4: Sama pilt 5000 punktiga.

saa „näha” resp. vastuvõtta asja 10000-t punkti mitte üheaegselt, vaid peab need haarama järgimööda. Nii tuleks siis kogu edasiandav pilt jagada 10000-sse punkti ja anda punktid 1-10000 edasi 1/25 sekundi jooksul. Sel juhul oleks kindlustatud vastuvõtjas loomulik mulje pildist. Sest 10000

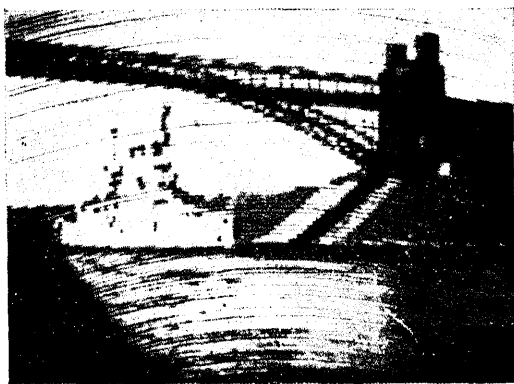
KIRJANDUST

Üks huvitav raamat

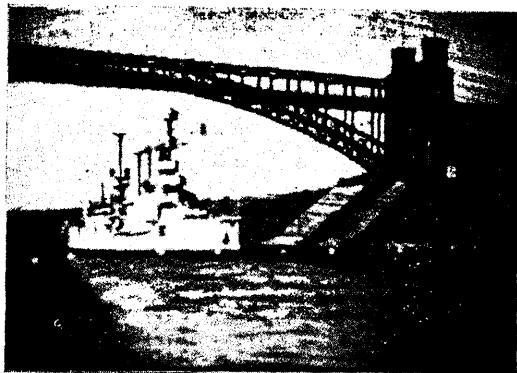
Ins. A. Grauen ja V. Alver: „Tulekindel ehitusviis „Nopsa““. Autorite kirjastus Tallinn 1935. 72 lk., hind 50 senti.

Raamatu ülesandeks on aidata kaasa tulekindlate ehituste levimisele ja ühes sellega kodukaunistamise probleemi lahendamisele. Raamat on mõeldud kõigile, kel on tegemist hoonete ehitamisega. Peale üldteadete ja nopsa-seina konstruktsioonide on raamatus valgustatud kõiki selle ehitusviisiga seosesolevaid küsimusi.

Kuna raamatu autorid on omal alal pika-aegse kogemusega eriteadlased, siis võib seda teost kõigile asjastuhvitatuile otsekoheselt soovitada.

Pilt nr. 5: Sama pilt 10000 punktiga.

Pilt nr. 6: Sama pilt 30000 punktiga.

punkti järgnemine üksteisele 1/25 sekundi jooksul ei tuleks üldse mitte vaataja teadvusse. Tegelikult ei jagata pilti saatmise juures mitte aga „ainult“ 10000-sse punkti vaid koguni 40000-sse! Suurem punktide arv teeb saate loomulikumaks, detailsemaks, peenemaks. See selgub väga ilmekalt piltidest nr.

Selle kuu algul on härra Aleksei Rannilt ilmunud luuletuskogu „Akna raamistuses“. Kogu on juba pikemat aega ettekuulutatud, sest kõik autori varem kuski ilmunud värsid on kannud vastavat märkust. Kui arvata maha hõbedaga trükitud kaanekliše, siis on kaas kordalainud ja ilus. Järgnevail lehekülgedel leiame aga üllatuse üllatuse järgi. Tiitellehel ilutseb näiteks kirjastus „Sakalase“ (Kaunas) märk ja nimi. Meie laulutegijad on varem küll mõelnud välja igasuguseid kirjastusenimesid tiitellehele, et varjata ja ilusamini väljendada pisut segase maiguga „autori kirjastust“ — Leedu kirjastusteni pole aga ulatunud seni ükski noor ega vana. Nii siis — autor on juba enne debüüti otsaga Euroopas. Pühenduste ja mottode lehekülg äratav tähelepanu oma ebamaise luulelikkusega. Mis aga nüüd järgneb, see on midagi selleaalist, mis 305 aastat tagasi ilmunud Henricus Stahlteni „Hand- und Haussbuch'i“ alguses seisis:

„Se ramat, midda issand Stahl
Nyth packup siin Lihvlandi Mal,
... Se Postill ostku iggalick,
Sax, Tallopoigck, ning moisenick ...“

Muudkui, et Stahlile oli Salemann selle värsi ikka tõepoolest selle raamatu jaoks kirjutanud, Rannit on aga oma luuletuste eesotsas avaldanud „katkeid“ neljast kirjutisest, kus tema nimi ka ette tuleb ja sellele lisanud veel kuuest erakirjast väljavõtteid: nimelt selle kohta, mis arvavad tema „asjakestest“ (Alle) H. Talvik, A. Alle, A. Adson, H. Adamson, J. Oengo ja — Liudas Gira!

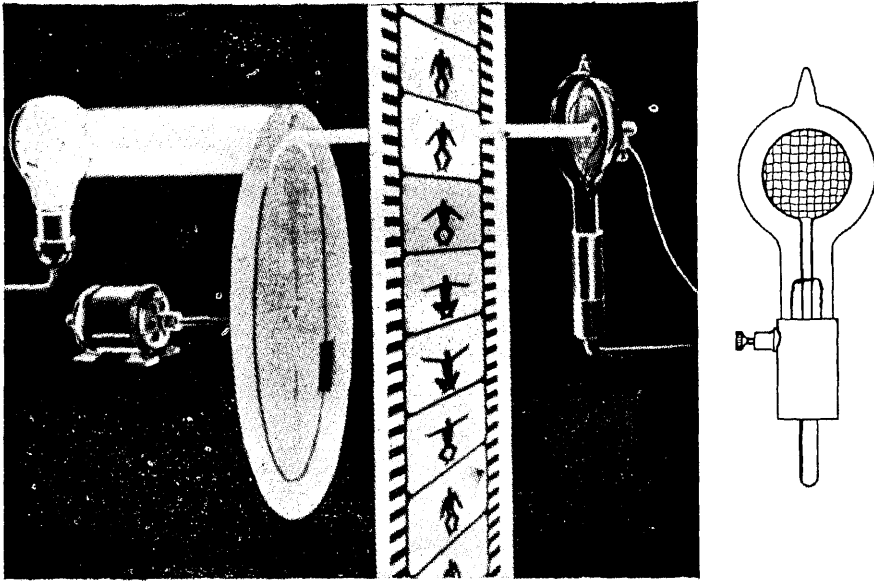
See peab arvatavasti hõlbustama lugejale seisukoha võtmist järgnevate salvide kohta. Sest mine sa seda lugejat ikka usu, viimati hakkab veel kaksipidi mõtlema nende luulepärlite juures! Sellepärast tutvugu siis kõigepealt vastavate autoriteetide arvamistega. Kahju ainult, et Ranniti kirjakogu pole olnud mahukam. Sest see osa raamatust on kõige huvitavam, kuigi ei tohi öelda, et Ott Kanglaski puulõiked ja initsiaalidki poleks huvitavad!

Paberit lehekülgede arvu suurendamiseks on autoril olnud, kahjuks on aga selle puudus formaadi napiks jätnud. Nüüd on midagi Talviku „Palaviku“ trükipildi taolist paigutatud Kangro „Sonettide“ formaadile.

Sisus on rida laule „võerastelt vainudelt“ — Leedust, suurem hulk „õisi“ on siiski „omalt peenralt“. Ka raamatu sisu annab iseloomustada ikka veel sama J. Kalkuni päälkirjaga — „õnne õilmed ja saatuse sõlmed eluratta kordatel“. Aga mõnes laulus on tõesti häid luulelisi pilte ja tabavaid ning värskaid võrdlusi ja mõtteid.

H. Tarand.

2—6. Viimases pildis on raske isegi luubi kaudu veel üksikuid punkte eraldada. See tähendab, et vastuvõetud filmipildikest on võimalik jällegi suurendada. Berliini saatja, mis on jäänud peatuma 32400 punktilisele normile, kusjuures igas punktireas on 180 punkti, suudab filmi nii loomulikult üle anda, et kont-

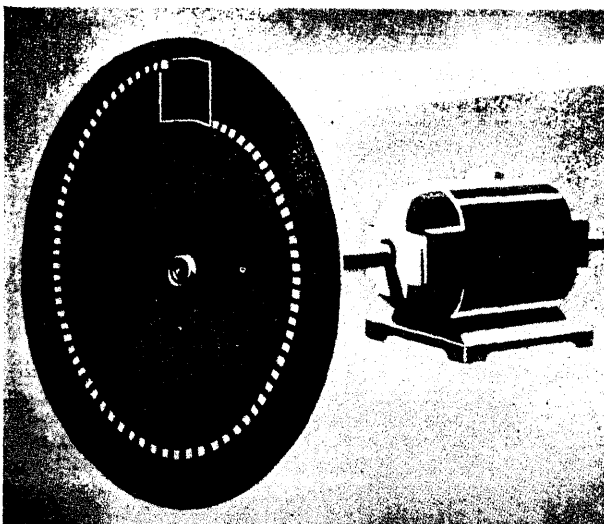
Pilt nr. 7: Kaugenägemise saateparaat. — Skeem.

rastid on teravad ja et filmi tegevust on võimalik takistusteta jälgida.

Üksikute punktide ruumilise väiksuse kõrval on edasiandmise puhtuses olulise tähtsusega piltide arv sekundis. Nimetasime juba, et selleks normiks on võetud kinotehnikas proovitud 25 pilti pro sekund. Nii siis — sekundi jooksul peab saatjast ümarguselst 1000000 pildipunkti läbi tormama.

Püüaksime lõpuks väikese ülevaate saada kaugenägemise saateparaadist. Selle oluliseks osaks on nn. fotorakk, mis kujutab enesest õieti ümberpööratud elektri hõõglampi (pilt 7, paremal). Selle asemel, et muuta voolu valguseks, muudab see valguse vooluks. Valgus lastakse fotorakule langeda läbi filmilindi. Seda suuremal hulgal valgust foto-

rakule pääseb, mida heledam on vastav koht filmist. Valguse tugevuse järgi muudab siis fotorakk valguse vastava tugevusega elektrivooluks. Valgusallika ja filmilindi vahel kasutatakse aparati, mis kogu filmi eriosade pinna kolmekordse püssikuuli kiirusega läbi „katsub”, sest punktid tulevad, nagu eelpool selgus, anda edasi mitte üheaegselt vaid järjelmööda. Valguskiir juhitakse üle filmiosade pinna samasuguste liigutustega, nagu seda teeb inimese silm lugemise juures; ta algab ülalt vasakult esimesest reast, loeb selle lõpuni, liigub siis tagasi teise rea vasakule jne. Kui valguskiir on jõudnud üle lugeda kõik 180 rida, siis on ka filmipildikene läbi ja tõuseb ette järgmine, mille lugemist kiir nüüd samuti alustab. (Filmilindi laius on 18 mm). Seda

Pilt nr. 8: Kaugenägemise saatja šelb-ring 180 augukesega. See nn. „Nipkov-šelb” on otsepildid saatmiseks. Filmisaate puhul on ta täpselt samane, ainult augukesed on ümargused.

H U U M O R

ja G R O T E S K

MARTIN KYBER

Teatrikiri

Armas Emil! Ma kuulun nüüd juba paar kuud heasse seltskonda ja sul pole aimugi, kui sageli ma end juba olen pesnud ja kui pingutav on kogu see asi üldse. Sa sõidad alati oma autos ümber ja saherdad ja võid hästi süüa ja juua, aga mina olen vaheajal õppinud daamiks ja see on raske töö. Sage-dane riietamine ja kalliskivide külgeriputa-mine pole nii paha, see läheb päris ruttu, aga sul peab olema ka haridus, ja ma olen nüüd haridust saanud, sest ma algusest peale olen olnud hakkaja. Kõige rohkem haridust saad sa teatris, sest see on üks haridusasutus, ütlevad inimesed. See pidavat olema ka moraalne asutus, kirjutavad nad ajalehtedes, aga ma ei tea, mis asutus see õige on. Ja kunstaisutus pidavat ta ka olema, sest et kunst ja haridus on täiesti üks, ja ma tunnen nüüd mõ-

---

valguskiirt juhib tema „lugemise” juures väga õhukene šeib, mille ääre lähedale on stantsitud 180 õige peenikest augukest (joon. 8). See šeib pöörleb kiirusega 1500 korda minutis, tähendab, teeb iga 1/25 sekundi jooksul ühe ringi. Sama aja jooksul tõuseb ka filmilint 18 mm võrra. Sekundi jooksul läbib aparaadi nii siis umbes pool meetrit filmi. 180 augukest on nii korraldatud, et iga augukene katsub reeglipäraselt „ära” ühe rea filmi. See sünnib muidugi kohutava kiirusega ja on selge, et vajatakse väga suurt hulka valgust, et fotorakuke selle juures iga pildipunkti suudaks õieti registreerida. Sellejuures peab augukestega šeib-ring käima väga kiiresti ja täpselt, mispärast ta asetatakse õhutühja kasetti ja väga komplitseeritud ning peentele laagritele.

Fotorakk muudab valgusjoad nende tugevuse järgi nõrgemaiks ning tugevamaiks voolutõukeiks, millised antakse üle kõvendajasse. Siin on omakorda eelkõvendaja ja pääkõvendaja, millest viimasest vool pääseeb saatjasse, mis muudab voolutõuked ultralühilaineiks. Nendena saabuvad nad meie vastuvõtjasse.

Piiratud ruum ei võimalda käesoleval korral vastuvõtuaparaadiga tutvustamist. Selle kohta võib aga ütelda, et tema keerulikkus ja kallidus ei lase unistadagi tema kodusest valmistamisest — vähemasti mitte esialgu.

lemaid, kunsti ja haridust korraga, ja sa peaksid mind ainult kõnelemas kuulma. Sa tunnend teatrit ainult väljast ja tead, et see on üks ehitus paljude uste ja sammastega ees. Mina tunnen teatrit seestpoolt ja võin sulle kõik ütelda, kuidas see on. Kassa juures on üks kivist naisterahvas, kus seisab peal Mel-pomene. Ma kirjutasin nime ära, tahan oma tütart nii nimetada, sest et ühe graatsia või muusa nimi oli nii, ütles Guste. Mõlemad on midagi väga peent, millest juba kaua aega on möödunud, ütleb Guste, ja seepärast pannaksegi see isik teatri, kuna seal on ka palju niisugust, mis ammu olnud ja mida enam pole olemas. Kino sa tead, aga teater on midagi hoopis muud. Kinod on kõik pime, sa võid näha, mis seal lahti on. Teatris võid sa ka näha, aga seal on vahepeal valge, ja peaaegu on, et sind nähakse. See tähendab, sind parem küll ei nähtaks, sest ilu pole sinu kõva külge, aga mina ja minusugused, neid peab nähtama, kus maksab. Seepärast pead sa teatri jaoks end ülaltpoolt pesema ja ka küüsi puhastama, mida sa kinod teha ei tarvitse. See-eest aga saad sa teatris haridust, nii siis võib midagi ohverdada. Kui on loož, siis ei tarvitse end nii pesta nagu parketi jaoks, aga küüsi peab ikka puhastama, sest on suur-sugune panna käed võrele, juba seepärast, et nähtaks sõrmuseid, mis maksavad nii palju raha, ja inimesed näevad, et seda ka on. Sa tead nüüd, mis vahe on kino ja teatri vahel. Aga on olemas kaht moodi teatrit, oper ja näidend, ja siis tahan ma sulle ka ütelda, et operis võid valjusti kõnelda kogu aja, sest tehakse muusikat, aga näidendis pead olema vagune, muidu sisistavad inimesed. Miks — seda ma ei tea. Operis võid paremini magada, aga näidendis omandad rohkem haridust, seepärast olen ma rohkem käinud näidendil. See-eest on aga oper jälle peenem, sest et ta on kallim. Aga mina olen hariduse poolt. Operis saan ma ka vähem aru, sest kõik on segane. Näidendis on ka segane, aga mitte nii väga, ja vahest saad mõnest sõnast aru, mida sa suurepäraselt seltskonnas võid ütelda, ja kõik näevad, et sul on haridust. Ma olin korra ka operis, kus oli päris kena. Üks nikeldatud inimene oli seal kunstliku ha-

nega, kes teda kaldale ujutas, ja see inimene keelis ära, et ei küsitaks, kes ta on, mis mulle oli ka täiesti ükskõik. Aga ta naine küsis, ja seal tuli kunstlik hani tagasi ja ujus temaga ära. Sääraseid tükke kirjutavad mehed, sest nad ei taha, et neilt küsitaks, kust nad tulevad. See on alatus, ja ma ei lähe enam sinna. Peaksid sa ainult korra katsuma, Emil, mulle mitte ütelda, kust sa tuled, siis võiksid sa midagi üle elada, kui sa ka tuleksid kahekümne loomuliku hanega. Sest sa oled rikas mees ega tarvita kunstlike hanede abi, nagu teater, kus pole enam raha loomulike hanede jaoks. Muud ooperist sa ei mõista, sest et see on muusika, aga võib-olla teeb see sulle nalja, kuna sa ise ka kord puhusid pasunat. Hoopis naljata on see ooper, kus üks „šick” naine mäes café chantant’i on avanud ja üks mees, nimega Tannhäuser — kas tunnend seda firmat? — ei taha tema juure jääda, sest et ta on upsakas ja mõtleb mujal olevat parema. Ta läheb Rooma, mis igatahes on mõni hotell, aga tuleb jälle tagasi, sest et seal sugugi nii hea polnud nagu ilusa isiku café chantantis, ja vahepeal maetakse keegi igav daam, kes on palju laulnud. See polnud mulle aga mitte nii selge nagu see nikeldatud inimene. Ma tean ainult, et sina, Emil, oleksid jäänud kohviku. — Nii siis, haridus see ei ole, aga näidendis on haridus. Kui midagi mängitakse, mis enam pole tõsi, siis on see klassikaline, ja kui inimesed niisugused välja näevad nagu tänaval, siis on see modern, siis on see väga sarnane kinole, aga vaesem, ja kõik on palju aeglasem. Sa ei saa ka mitte pilti tagasi pöörda nagu kinos, sest et see pole lõuendsein, vaid inimesed. Ja vaatan palju klassikalist, sest et see kuulub haridusse. Ja ma tunnen juba hulga luuletajaid, kes nüüd on modernsed, Goethe, Shakespeare, Schiller jne. Goethe ajal plaksutati palju ja ma mõtlesin kindlasti, et ta tuleb välja, sest tahaksin heameelega näha, kuidas üks luuletaja välja näeb, aga ta ei tulnud, ja vististi oli ta mõnes teises linnas, sest inimesed ütlesid, et seda tükki mängitavat ka kuski mujal. Tüki nimi oli „Faust” (saksa keeles „rusikas”) ja ma arvasin, et selles tuleb ette midagi poksimisest, kuid polnud midagi. See oli üldse hoopis teisiti, ja pärast läheb Gretekene hulluks ja asi lõpeb üldse labaselt, ja ma leian, et sääraseid tükke ei peaks ette kantama, mis inimesel tuju rikuvad. Ma ei saa ka Gretest aru. Kui ta seda oleks teinud nagu mina, poleks ta läinud hulluks, vaid istuks briljantidega ja poleeritud

kütünteaga loozis. Kui ollakse haritud, siis peab kõigepealt olema näinud „Hamleti”, ütleb Guste. See on üks haige noor inimene mustas trikoos, kelle käsi ei käi hästi. Tema papa pole ka veel päris surnud ja ilmub talle väga hirmuäratavalt ja väga halva ilmaga. Ma armastan väga õudust ja paha ilma oskavad nad ka väga peenelt teha, aga ma ei saa aru, kuidas haige inimene õhukeses trikoos ei külmeta selle juures. Aga ehk on seest vooderdatud, ja siis on tal väga peened koivad. Sina ei võiks „Hamleti” sugugi mängida, sest sinu kuju on rohkem neljanurgeline. Ma ei tea, mis Hamletil viga on. Guste ütleb, tal olevat mõttevaesus, sest Guste on seda tükki paaril korral näinud, kuna ta on aboneeritud ja käib alati teatris, kui tal on pahur tuju, ja ta ütles mulle midagi ka graatsia Melpomenest. Ma arvan, graatsia on mõni Greeka naiskelner, sest kõik, mis on marmor, on Greeka, ja kõiki, kel midagi seljas pole, nimetatakse Veenuseks. Aga sel on midagi seljas ja seepärast pole ta kellegi Veenus. Üks Veenus viibuga seisab väljas pargis teatri ees. Ma ei tea, mis haigus on mõttevaesus, aga sul pole teda olnud, Emil, muidu oleksid sa midagi ütelnud, sest sa ütled ometi alati, kui sul on ainult peavalu ja sa pead jooma kümlit. See peab olema koguni uus haigus, sest see kindlasti hoopis modernne tükk, seepärast et see on uus teater ja see ei anna vanu asju, mida juba tuntakse. Hamlet peab keskpaigas suure kõne, mis on saanud väga kuulsaks, ütleb Guste. Ta küsib selles, kas see on tema oma või mitte tema oma, aga ta ei ütle, kellele see lõplikult kuulub. Hiljem jooivad kõik veini, see pole neile kasuks, ja nad lähevad mõõkadega üksteise kallale, ja enne seda maeti üks naisterahvas, kes oli läinud hulluks. Aga see on palju kenam kui Grete juures, ja ilus laip on pärast väga meeleolurikas. Guste ja mina nutsime ka, sest see on haritud viis, ja siis nähakse ka, et meil on taskurätid brüseli pitsidega, 500 marka tükk. Need modernsed tükid, mis on klassikalised, sest see on juhtunud kunagi varemini, kestavad kõik väga kaua, aga sa võid rahulikult paar vaatust välja jätta ja restorani minna. Ainult vaheagadel pead jälle üles tulema, et näidata, et sul on loož. Ma teen enamasti nii, ja siis ei mõju see väsitavalt. Ainult lõpul pead juures olema, siis plaksutavad inimesed ja sa võid tähele panna, kas kirjanik tuleb. Väga peen on „Röövlid”. See on üks hull segadus ja inimesed kõnelevad nii nagu „Punases Lipus” kapitali vastu ja autode vastu, aga

see on muidugi ainult kadedus, et nad mitte ei ole nagu sina, Emil, ega peaks sugugi sääraseid tükke lavastama. Aga et ma õudust nii armastan, on see siiski päris peen asi. Üks vana härra vangistatakse ja ta ei saa midagi süüa, ja kui ta, hoopis kõhn ja jõuetu, tornist välja tuleb, siis tuleb sul niisugune söögiisu, et kohe pead ühe võileiva sööma ja see maitseb sulle nii hästi, nagu ammu pole maitсенud. Hiljemini segatakse väga ja üks poob enda üles, mille juures teised lärmitsevad. Väga naljakas on „Jenoveva”, kus üks teisele seletab, et tema naine... sa tead juba, aga see pole sugugi tõsi, sest ta on üks hani ja ei tee üldse midagi. Jumal, küll on mehed rumalad! „Suveöö unenägu” on istung, aga üks saab eeslipea, ja kui sellest ka aru ei saa, ei tee viga. Sa lihtsalt ei kuula ja mõtled, et oled varietees. Sest tantsitakse ka ja naistel on väga vähe ihu peal. Kui neil on vähe riideid seljas, siis on need metsaneid, ütleb Guste, aga mitte alati, ütleb Guste ka. Kui mul midagi seljas pole, ei ole ma kellegi metsaneid, ütleb Guste, kes seda tükki ka juba paaril korral on näinud, sest et tal on abonement, tead sa. Ühe tüki nimi on „Iphigenie”, seal võid igavusest surra. Naine ei taha meest esiti ja pärast, kui sa mõtled, et nüüd ta tahab teda viimaks, siis ta ikka veel ei taha, ja sa ei tea sugugi, mis jaoks sa üldse teatris olid. Selle juures mees teeb mis ta võib, et naist kätte saada, aga see naisterahvas on obstinaat ja niisuguseid asju ma ei armasta. Peenike on „Wallenstein”, ja seal on ka nii palju inimesi näitelaval, nii et sa tõepoolest saad midagi oma raha eest, ja toredad kostüümid niisuguste kõrgete saabastega, et jälle nähakse, et see pole sugugi tõsi, et inimesed nahkade hinda enam maksa ei jõua — kergita rahulikult, Emil, sa saad neist igal ajal lahti — ja Wallensteinil on enda juures vana onu, kes loeb tähtedest, sest et see praegu on modernne ja kõik endale horoskoopi lasevad panna 50 marga eest või veel kallimalt. Vana onu aga teeb Wallensteinile seda tasuta, aga ei tule ka sellest midagi välja ja kõik läheb viltu. Maksa parem rohkem, Emil, kui sa tähtedelt lased küsida, sest siis saad midagi soliidset oma raha eest ja mitte niisuguseid asju, millega võib sisse kukkuda. Wallenstein tehakse Egeris ühes hotellitoas surnuks, kus sa ka viimati olid, Emil oma autoga, see on päris moodne lugu ja inimesed riietuvad teisiti, et rohkem nalja saaks. Nali peab olema, Emil, muidu ei võiks sa neid kurbi asju vaa-

datagi, mis klassikalised on, ja siis rahustab ju see ka, et see peab ammu olnud olema, kuna kino juures kõik on just praegu sündinud, suuremalt jaolt, ja sa saad ka hoopis teisiti üles ärritatud, mispärast teater ka palju kasulikum on tervisele ja üldse nii ei väsitä, sest et sa nii tähele panna ei saa ja alati vahepeal välja pääsed. Kinod oled sa hoopis teisiti köidetud, aga ma siiski parem pesen end ja puhastan küüsi ja selle eest on mul vabadus. Seda ütlen mina, sest et mul nüüd haridus on, ja kõik haritud inimesed ütlevad, et teater on peenem, ja seda ütlevad nad pesemise ja küünte puhastamise pärast, seda pead sa meeles pidama, Emil, kui sa kunagi oma reisil ühte sotsieteesse tuled, nagu siin head seltskonda nimeatakse. Kui sa teatris sugugi aru ei saa, see ei tee viga, sa pärast ütled siis, kui sult küsitakse, et see on sügav tükk. Kui sa midagi taipasid ja sult küsitakse, kuidas sulle meeldis, siis ütled sa: „Na, kui juba,” ja teed, nagu tahaksid midagi ära visata, „Faust” pole sügav, ja sa võid seal „na, kui juba” ütelda, aga see asi haigest mehest mõttevaesusega, kes ei tea, kellele too õieti kuulub, see on sügav, sest seal ei saa sa midagi aru, sest mees pole terve ja see on haiguslik nähtus kunstis, mis on alati huvitav ja sügav ja millest kirjutavad ajalehed. Sa võid üldse ajalehest järele vaadata, kuidas on sulle meeldinud, ja kui sest paar lauset pähe õpid, siis ei juhtu sulle midagi sotsietees. Mul jääb kergesti pähe, ja kui ma mõnd kupleed olen kuulnud, võin seda alati kohe järele laulda, mitte õigesti, kuid päris sarnaselt, nii et umbes juba võib arvata, mis ma mõtlen. Ooperis on aga kupleed väga rasked ja need ei jää mulle hästi meele. Ma laulsin kodus seda kupleed, mida laulab nikeldatud mees ja kus ta keelab küsimast, kust ta parajasti tuleb, see kelm, aga Guste ütleb, et teda ei tunne ära, ja Guste teab kõik kunstis, sest tal on abonement ja ta teab, kas Greeka naiskelneri nimi oli Melpomene või Veenus. See on haridus, Emil, ja sa näed, see on palju ja palju raskem kui pesemine ja küünte puhastamine, millega pikapeale ära harjud, nii et see enam sugugi jälk ei ole. Neis tükides, mis mitte klassikalised ei ole, näevad inimesed nii välja nagu sina ja mina, Emil, aga mitte nii jõukad, sest neil pole nii palju sõrmuseid, ja et nende riided nii kallid oleksid nagu minul, seda ma ka ei usu, sest neid ei saa katsudagi, mis ometigi on kõige kindlam, ja hinnad on enne kokku räägitud, mitte nagu

kaubamajas, kus sa kohe tead, mis peen on, sest sedel ripub küljes, kas see on kallis. Aga ma ei usu, et riided palju väärt on, sest kunst jääb ikka vaesemaks, nagu seltskonnas öeldakse. Ma vaatan, mis on klassikaline, kostüümide pärast palju parema meeleaga. Aga kui sa tahad, siis kirjutan üks teine kord ka harilike riietega tükkidest. Pikksilm on mul ka, maksis 5000 marka ja maksab nüüd veel rohkem, ja kui sa sisse vaatad, võid kõike päris lähedalt näha, kas siid on eht, aga kui tolle ümber pöörad, siis näed kõike väiksel ja see teeb palju nalja. Nali peab olema, ütleb Guste, kes kunsti tunneb ja kel on abonnement. Kui sa siia tule, siis pead ka teatri minema, Emil, aga pese käed ja puhasta küüned. Kino on ilusam, aga teater on peenem, ja sa pead ka rohkem peene poolt olema, Emil, ära unusta, kes sa nüüd oled ja et sul on auto ja haridus ja naine, kes on klassikaliseks saanud.

Sind kaisutab sinu

Emma.

NOORSOOTÖÖMAILT

VALDUR MUSTEL

Noorsoojuhid kasvagu omast ühingust

Osakondade teatelehtedest käivad punase niidina läbi teated, et ühingu tööd takistavad puuduvad juhid, kes võiksid ühingu ja noortetööd juhtida. Selgub, et kuni ühingul on ideeline ja tarmukas juht, senikaua on ühingul edu. Läheb aga juht ära või jääb ta ühingu tööst kõrvale, on mõn ühingus silmnähtav. Siin tõusebki küsimus, kuidas täita seda lünka ühingu töös. Kes asendaksid äräläinud juhte ja viiksid ühingu elu edasi?

Siin tuleb tules seada juba varem oluline põhimõte: juhte peab kasvatama omast ühingust ja neid peab kasvatama aegajalt juure. Igas noorsooühingus tuleb kasvatada inimesi, kes võiksid loovalt tegutseda. Ainult tol korral võib luua püsiva ühiskondliku organisatsiooni ja organisatsiooni liikmetest kasvavad ühiskondlikud kindla maailmavaatega inimesed.

Noorsooühingu tööd tuleb korraldada nii, et igale liikmele antud ideed ja süsteemid ei tuleks kätte valmistoiduna, vaid et iga liige need süsteemid ja ideed nagu ise leiutaks ja läbitöötaks. ÜENU organisatsioon on selles mõttes väga soodne, sest siin on võimalusi liikmeid rakendada väga laialdastel huvipiirkondadel.

Päris kindlasti tuleb igal juhul hoiduda sellest ühingu töös, et juht oleks kõikvõimas ja teised liikmed oleksid alluvad. Kasvatus-

likus organisatsioonis peab iga liige olema juht omal alal ja niisugune väljendusvabadus ja isetegevus organisatsioonis kasvatab igas liikmes inimvaimu ja loob uusi inimesi, kelle õlgadele võib anda ülesandeid, mida nad suudavad siis ka läbi viia.

Referaatkoosolekutel, kirjandusõhtutel, vaie-luskoosolekutel tuleb võimaldada selle huvi-piirkonna alal töötavatele inimestele isetege-vust intellektuaalse mõttes. Ei tule anda are-nevatele inimestele millalgi valmismõeldud ideid, vaid tuleb võimalus anda ideid ise luua, omapärasteid mõtlemise väljendusviise leida, omakohastele otsustele tulla.

Kogu töö ühingus nii intellektuaalseis kui ka füüsilistes (põllumajandus, käsitöö j. t.) harudes tuleb läbi viia niisuguses sihis, et kõik teadmised ja oskused saaksid elamuseks. Igal liikmel peab omas mõttes olema mingi-sugune omaenda plaan ja kui ta sellele plaanile teostamisel ja läbiviimisel annab oma värvingu, siis on ta pannud selle ülesande teostamisel juure oma vaeva ja higi, mis teeb ülesande omaks ja jätab sellest püsiva elamuse.

Võtame praktiliselt.

Õpperingi koosolekut ei tohi juhatada ainult üks ja seesama isik, vaid lastagu koos-oleku õpetamisoskust õppida ka teistel liik-metel. Näitemängus ei tohi alati asjaarmas-tajate hulgas anda peaosil ainult teatavatele

isikutele, vaid tuleb leida ka uusi inimesi, kes suudaksid kanda suuremat osa. Spordiharus leitagu, mitmekesisdades spordialasid, igale liikmele võimalus eneseväljenduseks; kui ühele ei sobi kergejõustik, siis antagu tal võimalus tegutseda raskejõustikus või teisele võimlemises ehk kas või jalgrattasõidus.

Isetegevus põllumajandusharus on oluline liikme kui tulevase peremehe seisukohalt. Ei tule teha sõnu vaid siin tuleb praktiliselt oma oskused ja teadmised rakendada ülesehitavale tööle. Toon ühe näite. Kui ühe noorsooühingu põllumajandusharu liige, selle asemel, et hakata oma uuendulikke vaateid viljasordi alal oma vanameelse vaadetega isale-peremehele selgeks tegema uue parema viljaseemne hüvedest, ta ostis ise 10 kilo uut ja paremat sordivilja ja külvas endise vilja kõrvale. Kui saagikoristamine tuli, oli saagi vahe silmanähtav. Nüüd jäi pojal täielik õigus ja isa võttis poja nõu kuulda ka teistegi viljasortide alal. Ja kui tuli maakondlik põllumajanduse näitus, said talu viljad näitusel esimese auhinna. Sellega oli vahakord uuendusliku ja vanameelse vaadete vahel läinud uuendusliku voolu kasuks. See näide tõestab, et uuendusi ei saa teostada sõnadega vaid tegudega.

Teoinimesi ja juhte saab kasvatada ühingu ainult siis, kui igale liikmele anda kõige lähedasem huvipiirkond. Siin on iga ühingutegelase ülesanne leida võimalikult uusi võtteid selleks, et rakendada tööle inimesi igast huvipiirkonnast, siis kaob puudus aktiivsetest juhtidest ja organisatsioon võib püsida kindlamini.

ALBU-RISTI OSAKOND

pühitses 17. jaan. k. o. a. oma 11. aastapäeva. Öhtusel koosviibimisel oli osak. naisring valmistanud peo-laua maitsvate toitudega. Eeskava osa täitsid deklamatsioonid nrs. Linda Joosing'ilt, retsitatsioonid nrs. Henn Laosma'lt ja rahvatantsud osak. tantsutrupi esitusel, mis publikult teenis suuri ovatsioone. Tantsuks mängisid osak. keelpillid.

Päeval peeti üldkoosolekut. Aruannetest nähtus, et osak. on teotsenud aktiivselt. On korraldatud aktusi (osak. ja vabariigi aastapäeval, võidupühal), pidusid (ühe suvepeo näitemüübiga) ja võidupühal rongikäigu tundmatu sõduri hauale ja vabadussõjas langenud õpetaja Salme Kesler'i mälestusmärgile pärgade panekuga. Osak. aitas kaasa ka A. H. Tammsaare mälestusmärgi püstitamisel loteriipiletite müübiga ja väikese toetusega.

Osak. töötab oma segakoor J. Lunts'i juhatusel, kes on esinenud pidudel ja aktustel ning 8-liikmeline keelpillide orkester A. Laosma juhatusel, kes peamiselt mängib tantsuks. Harrastatakse ka soololaule. Solistideks on nrs. nrs. Vera Köbler (sopr.), Jaan Hakkaja (tenor) ja H. Laosma (tenor).

Spordiharu teotseb H. Laosma juhatusel talvel talispordi, võimlemise ja rahvatantsuga, suvel aga kergejõustiku ja rattasõiduga. Eriti tähelepanu vääriavad rattasõitjad oma heade tagajärgedega.

Näitetrupis õpitakse väärtuslikumaid komöödiad. Möödunud hooajal oli läbilöönuim T. Braks'i „Tantsuproffessor“.

Talvel teotseb üldkõttumuslik õpiring, J. Lunts'i juhatusel, 12 osavõtjaga. Refereerisid noored. Töötunde oli 8, reeferaate 10.

Osak. toimetatakse ka oma ajakirja „Lõke't“, millest möödunud tegevusaastal ilmus 6 numbrit, kuid eelseisval aastal tahetakse anda välja vähemalt 10 numbrit. Paljundatakse hektograafil.

Naisringi korraldusel (esinaine S. Juurmaa) peeti 2 harjavalmistuse tööpäeva. Eeloleval aastal tahetakse korraldada samariitlaste kursusi. Ühtlasi hoolitseb naisring pidudel einelaudade eest.

Osak. on oma raamatukogu, mis avalikkude raamatukogude võrgus. Loetakse clavalt.

Uus töökava näeb ette sihi- ja süsteemikindlamat tööd. Kavatakse kutsuda ellu aiandusõpiring ja muretseda trõjepiitse. Tahetakse korraldada võistlusi kodukaunistamise ja aianduse alal. Korraldada näitekõhtuid (vähemalt üks — metsanduse alal). Nimede eestistamine on olnud hoogne, kuid tahetakse seda üritust edasi tiivustada. Koostamisel on ka album, mis sisaldaks juhatusete, kui ka kõikide liikmete pilte ühes lühikese elulookirjeldusega ja võtteid tähtsamaist sündmusist osakonnas.

Osakonnal oli möödunud tegevusaastal 49 liiget.

Uude juhatusse valiti nrs. nrs., J. Lunts (esimees), R. Loodis (abiesim.), H. Laosma (kirjat.), V. Suurmets (laekur) ja A. Korts-Lindus (kirjat. abi).

ALUSTEST

ÜENU Sikana-Aluste osakond korraldas 7. veebruaril Aluste peo. Eeskavas oli R. Sirge 2-vaat. näidend „Äri huvides“, mis ette kanti osakonna näiteharu poolt. Vaatamata sellele, et see oli õieti esimene tõsisem katse näitekunsti alal, saavutati suur menu.

Tantsu ajal jagas osakonna esimees Erv. Riemann välja möödunud aasta kergejõustiku meistervõistluse medalid. Noorte klassis kuldmedali sai nrs. Ülo Tiismaa 28 punktiga, hõbemedali nrs. Ernst Tammsoo 26 punktiga ja pronksmedali Karl Rungi 21 punktiga. Üldvõistlejate klassis kuldmedali sai nrs. Anton Sternfeldt 41 punktiga, hõbemedali nrs. Karl Hansen 39 punktiga ja pronksmedali nrs. Elmar Haas 39 punktiga.

* * *

Osakonna äsja tegutsema hakanud tegevusharud töötavad kõik intensiivselt. Varemtegutsev spordiharu kavatseb korraldada, kui ilmastikuolud lubavad suusa- ja tõukekelkudevõistlused. Samuti on kavas ka loenguid sportist.

Kirjandusharu hakkas välja andma oma ajakirja „Sikana-Aluste noored“. Suuremaks ürituseks on aga brošüüri kirjastamine osakonna 10. aastapäevaks. Brošüüri koostab osak. sekretär Ernst Tammsoo. Ka oma raamatukogu on asutamisel.

Kodu-uurimisharu asus energiliselt kohalikku rahvaluulet koguma. Peale selle ko-

Grupp lõbusaid Neeruti noori

gutakse veel pilte, kohalike tgelaste elulugusid, mälestusi jne. Seda kõike teeb kodu-uurimisharu usaldusmeeste kaudu. Kavastus on loenguid kodu-uurimistööst.

Näiteharu õppis näidendi „Äri huvides” ja esines sellega. Lähemal ajal alustatakse uue õppimisega. Kavastus on korraldada ka loenguid näitekunstist.

ÜENÜ VOLDI OSAKOND

pühitses 24. jaan. s. a. oma 10. aastapäeva, millist ettevõtet, arvesse võttes osakonna viimaste aastate loidu tegevust ja väheseid elumärke, võib pidada kõigiti õnnestunuks.

Juubelipäeva aktuseosa hääks kordamiseks aitasid lahkesti kaasa Äksi koguduse õpetaja härra J. Konsin ja ÜENÜ Keskjuhatuses esindaja, kelle, samuti kui kõigi teistegi tervitajate ja õnnitlejate soojad sõnavõtted kindlasti õige tublisti aitasid kaasa osakonna kaunistest kangujäänud prestiiži tõstmisele.

Samuti täiesti õnnestunuks nii majanduslikult kui ka sisuliselt võib lugeda aktusele järgnenud pidu, kuna osavõtjaid ebasoodsalt külmale ilmale vaatamata oli keskmiselt ja peol ettekantud näidend Agapetus'e „Patuoinas” juhatusliikme härra Otteri lavastusel teenis publiku sooja vastuvõtu ja täieliku rahulolu.

ÜENÜ Voldi osakonna juhatus

Neeruti osakonna laulukoor osakonna 10 aastapäeval. XX koorijuht H. Sakk

Osakonna eesmärgiks oma edaspidises töös on jääda vähemalt samale tasemele ja süvendada ümbruskonna elanike usaldust oma algatustele, püüdes anda viimastele võimalikult väärtuslikku sisu.

O. Lutsu austamisõhtud ÜENÜ osakondades

Jaauari ja veebruari kuu kestel on terves reas osakondades korraldatud aktusi O. Lutsu austamiseks tema 50 aastase sünnipäeva puhul. Raamatu Aasta lõi traditsiooni, et tähtpäeva pühitsemine ei pea teostuma mitte samal kuul ega päeval, kui tähtpäev tõeliselt on, vaid et pühitseda võib üht (kirjanduslikku) sündmust kas või aasta otsa tagantjärele. Nii oli Koidula surmapäevaga, nii on nüüd ka O. Lutsu sünnipäevaga.

Toimetusel ei ole kahjuks andmeid kõigi nende aktuste ja õhtute kohta, mis ÜENÜ osakondades O. Lutsu auks korraldatud. Igatahes ei ole aga nende aktuste korraldamine veel kaugeltki mitte lõpukorral, sest ÜENÜ Keskjuhatuses vastavalt kõnelejail on pandud kinni kõik pühapäevad veel märtsi ja aprilli kuiksiki.

Keskjuhatuses poolt on seni kõnelejad käinud Riisiperes, Kahulas, Sompas, Vana-Karistes, Palmes, Tapal jm., kus kõikjal aktused väga hästi on õnnestunud. Pääle õhtukohase kõne on eeskavades alati olnud Lutsu teoste lugemisi, deklamatsioone ja enamasti ka O. Lutsu näidendeid. Riisiperes mängiti „Onu paremaid päevi”, Sompas „Sootulukest”, Vana-Karistes „Laulu õnnest” ja Palmes „Kalevi kojutulekut”. Tapale pidi sõitma ka kirjanik ise, kuid haigestus kahjuks. Kuuldus kirjaniku sõidust oli õige rohkesti rahvast kokku tõmmanud. Aktusel kõneles Juhan Jaik. Igatahes võib öelda, et kõik senised üritused on täiesti õnnestunud, mida ka sel ja järgneval kuul teostuvail loodame,

ÄNAVU ASUTATUD

ÜENÜ OSAKONNAD

1937. a. jooksul on asutatud ja seni juba ka Keskuhatuse poolt registreeritud ÜENÜ osakonnad Võhmas ja Varangul

Võhmas

oli asutamise koosolek kokku kutsutud Kõo vallas Võhma alevikus, Võhma rahvamaja ruumides 31. jaanuaril s. a. Kokku oli tulnud ligi nelikümmend inimest, kes osakonna asutamise otsustasid ilma vastuhäälteta. Haridusliku ja kultuurilise organisatsiooni puudumist oli Võhmas võrdlemisi teravasti tunda. Tõenduslikult ja majanduslikult hästiarenenud keskusena võib Võhma olla eeskujuks kõigile meie alevikele, mida kahjuks ei ole võimalik ütelda tema kultuurhariduslike harrastuste kohta seni. Kuigi eeldused on olemas niisuguse töö teostamiseks, väga hääldki eelduse, sest Võhmas on uus ja moodne rahvamaja. Uue osakonna ajutise juhatuse esimeheks valiti Ene Värav. Osakonna liikmete arv kasvab praegu jõudsasti. On põhjust loota, et Võhma osakond suudab teostada kõik need

kavatsused, mis tõstavad Võhma kultuurilist ilmet ja aitavad kaasa noorsoo mitmekülgseks arenemiseks. Uue osakonna aadressiks on Võhma alevik, lähem raudteejaam Võhma ja telefon Võhma 14.

Varangule

asutati ÜENÜ osakond 24. jaanuaril s. a. Asutamiskoosolek peeti Varangu koolimajas. Asutajateks on Jaan Reinlo, Aug. Eskel, L. Sauaug, P. Eessaar ja Rudolf Peebo. Kogu ümbruskond suhtub uue organisatsiooni asutamisse soojalt, mida tõendab ka asutamiskoosolekule ilmunud rohke hulk inimesi, kes kõik uue osakonna liikmeiks astusid. Osakonna tegevusruumid on Varangu koolimajas.

Osakonna aadress on Varangu, lähem raudteejaam Rakvere ja telefonid Varangu 2, 5 ja 11.

Tsement- ja betoontööde kursuste korraldamise juhtnöörid

1. Tsement- ja betoontööde kursusel osavõtjatele õpetatakse eriteadlase juhatusel mitmesuguste tsementtööde (põrandad, vundamendid, seinad) teostamist, betoonesemte, nagu katuse- ja müürikivide, postide, künade, torude, kaevurakete ja m. s. valmistamist tegelikult, kuna loengul selgitatakse ja harutatakse kõiki töödega ühenduses olevaid küsimusi.

2. Kursuse organiseerijaks ja vastutavaks korraldajaks on tavaliselt kohapealne organisatsioon (ÜENÜ osakond). Kursusest tuleb teatada kohalikule politsei konstaablile.

3. Kursusest osavõtjaid peab olema vähemalt 25 inimest.

4. Korraldajale saadetakse Estocemendist enne kursust trükitud kuulutuslehed, mis tulevad täita ja välja panna, ning selle eest hoolitseda, et kõik ümbruskonna elanikud oleks teadlikud kursusest.

5. Materjali muretsevad kohale korraldajad. Materjali on tarvis vähemalt: 1—2 kotti tsementi, 2—3 koormat kruusliiva, killustikku, raud- ehk paekive, vastavalt kavatsetavale tööle, mõned 1" ja mõned 1½" laud, soovitatav 6—8 mm. paar latti. Tööriistu on tarvis: 3—4 labidat, 2—3 kellut, 1 vesilood, luud, kastekann, ämber, 1 naelatangid, saag,

kirves, 1 müürihaamer, 1 meisel, 2—3 sõela liiva ja kruusa sõelumiseks, 1 kang, ½"—1" torutükk 50—100 cm. pikk; peale selle järgmisi riistu, mida tarbekorral võib ka valmistada kursuste ajal: 1—2 hõõrlauda, 1 rihtlatt, 1—2 puust tampnuia.

6. Soovitatav on kursused korraldada mingi käimasoleva ehituse juures ehk tarvilise remonttöö puhul, mida kursandid võiks teostada (nagu põranda lappimine). Vastavalt töö suursele muutub siis ka materjali (tsement, kruusliiv, killustik, raketislaud jne.) hulk, samuti suureneb tööriistade hulk vastavalt osavõtjate arvule.

7. Kursuste kestvus on tavaliselt 1—2 päeva, kusjuures päeval teostatakse praktilised tööd ja õhtul on loeng, milleks ruumi muretseb kohapealne kursusi korraldav selts.

8. Kursusi juhatava inseneri ehk instruktori kohalesõiduga ühenduses mingisuguseid kulusid kohapealsel organisatsioonil kanda ei tule.

9. Sooviavaldused kursuse korraldamiseks tuleb saata vähemalt 14 päeva enne kursuste algust A/S: tsemendivabrik „Port-Kunda“ müügikontori juures asuvale nõuande büroole (Tallinn, Valli 4—6. „Estocement“ tel. 450-17).

KAKS MINIATÜÜRI

Tõde

Kohtusid kaks tarka — hõbepäised, aegadest ahtaks jäänd, silmist sügavad. Üks — tume, päikese-mailt, teine — kahvatu, külmapiirilt. Vähe rääkisid sõnu, kuid seda rohkem ütlesid mõtteid. Tõde olid mõlemad taotlend tabada, kuid ilm oli suur ning päevi pudenend palju. Nüüd hõbepäistena teati, nüüd tunti.

Lahkumise eel viis tark teise rõdule, kus all voogas turg, hommikumaine, kärarohke ja kirju. Vihjas:

— Näed neid kõiki, kuuled neid kõiki?

Teine jaatas.

— See on tõde.

Taas kohtusid nad külmapiiril. Veel harvemaks olid jäänd sõnad, ent tihenend mõttet. Kui kaldus kõne tõele, viis tark oma külalise tühjale lumeväljale, ääretule:

— Näed seda, kuuled seda kõike?

Külaline päikese-mailt jaatas.

— See on tõde.

Mõök

Alasil haamri all valmines relv, sepipest sündis mõök. Säravana tõusis õõsi lõõmast, tulisena väljahtas suitsupilvis, siis kastus kargesse vette, häälitsedes õelalt. Auruna haihtus helus, sädemeina lahkus soojus — tar-

dus terassüda külm ning range.

Sarnast mees endale ihaldas — väärset ja vägevät. Tõi mõõga ja mõtiskles:

Sest kasvatan kaaslase, saan seltsilise. Silm säras helkival relval, käsi krampus ümber pideme.

Tee viis vaenuvalda, kusustus lahingu laulu, viis tapluse tallermaile, kus jootis ta verega. Valul taas luges külmale terale kooljakõnesid, sosistas salaõpetusi. Videviku varjul vedas sõrm pidemele nõiamärke.

Relv kasvas kangeks, sai vägevaks. Uhkelt tõusis ja vajus tapluses oma peremehe randme jõul. Ta teadis kuis tungida läbi rüü, kuis murda vastast. Kuis lõigata käsivarsi, kuis lahata kolpe. Nüüd teadis mil vaja teravalt häälitsesta, mil ainult kolksatada vastu kilpi.

Mõök muutus mehele aardeks.

Ent siis tuli teisiti. Aastaist idanes vanadus mehe randmeisse, käsi lõdvenes pidemes. Ja kui siis sama mõök tõusis vastase käes, kohkus mees:

— Sina! Kas ei tunne mind enam? Olen seltsimees!

— Ei, vastas mõök, verega mind toideti, vägikõnedega kasvutati, selliseid sõnu kuulen sinult esmakordselt. Tapluseks tõsteti, pean vajama ka väärset! Peremeest tunnen vaid pidemes — peab langema kes tera ees!

SISUKORD:

AUGUST MÄLK, Vabariigi aastapäevaks. ERNST TAMMSOO, Prohvetlikud pilgud tulevikku. OLAF ROOD, Andres ja Jaan. HENDRIK ADAMSON, Võrgukudai. ANTS LAIKMAA, Miks ei edene meil nimede eestistamine. ERIKA VIIRSALU, Vabariidustöö oludest maal. E. ABRAMS, Rippumatus. V. TOMBERG, Sugestioon ja tahe. ADOLF VEDRO, Hiie-kannel. HANS RIKAND, Nukral talvepäeval. EDGAR SAADRE, Mõnda kaugenägemisest. KIRJANDUSEST. MARTIN KYBER, Teatrikiri. V. MUSTEL, Noorsoojuhid... NOORSOOTÕOMAILT. NIILO NIILAS, Kaks miniatüüri.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: August Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Hugo Lepik, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2,50, poolaastaks kr. 1,50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Ü. K.
EESTI RAHVAPANK

TALLINN, SUUR KARJA 19. TELEFON 425-55

●
Toimetab kõiki pangaoperat-
sioone nii liikmetega kui ka
võõrastega. Ostab ja müüb
välisraha ja igasuguseid kindla-
protsendilisi väärtpabereid.

●

ETA

TEID ÜLLATAVAD

Hind 30 senti.

„Päevalehe“ raamatu ja kirjutusmaterjalide kauplused

soovitavad noortele sõpradele
õppeabinõusid ja kooliraamatuid.

Suures valikus lastekirjandust
kõiksugu kirjutusmaterjale,
joonistus- ja maalimistarbeid.

Igasuguseid mängu, nagu: doomino, pildi ja numbri
lotto, kismäng, ümbermaailma reis, kvardett jne. jne.

Peale nimetatud mängude on meil suures valikus
kummipalle ja täispuhutavaid kummiloomakesi,
pildiaabitsaid, pildi- ja maalimisraamatuid jne. jne.

Hinnad lastele ja noortele väga soodsad.

Meie raamatu- ja kirjutusmaterjalide kauplused asuvad:

Pärnu 10

Tel. 446-11.

ja

Pikk t. 2

Tel. 428-83.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus

Pikk 2

Oma telefoni keskjaam 428-83.